ТАХАН— КЕПАЙОАЗОН ДИ

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГЮНЧИЙ

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Газет арадуьйла 1923 шера дениз
№ 86 (8145).
ПIераска.
5
май, 1972 шу.
Мах 2 кап.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

«СВЕТ» Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

НИЗ БОЛА ИДЕЙНИ ГЕРЗАШ

Шерра-шера 5 мае советски наха белгалдоккх кепайоазон Ди. ХIара дениа арадуьлача В. И. Ленина хьаккхоллача «Правда» газета хьалхара номер араллара сийна дезду иэ. ХIьта 7 мае дезду радно Ди.

Большевикий кепайоазон дерриге истори яйхха дуьззалена да Советски Союза Коммунистически парте турпала гIулакхаща. Уж де паччахьа Iаьдал дIадаккхара тIехьа, Сийлахь-боккха Октябрь котбаккхара тIехьа, социализман коммунизман идеяш толара тIехьа хьовсам лоаттабе шераш. В. И. Ленина кхийкаь советски кепайоазон керттера принципаш киртел, халкъал ииттта ледалец я сий деш а да вай хенарча кепайоазоно.

Парте, вай халкъо бе боаггIа мах бу журналисташа кIийд ца луш беча сий долча балха. «Вай кепайоазоно, радиос, телевидене, — аьлар Леонид Ильич Брежнева парте XXIV съезде яьча Отчетни доклада тIа, — советски наха бокъонца ха безам бола мехка чурча вахарен дунен халкъашта юкъерча гIулакхийн актуальни проблемаш оперативно дIайовзийтара дукха хIамаш ду, коммунизм хьалъечара дакагIа йола опыт йоаржае гIо ду, классови моастагIий идеологически вылазкаш юхаетт».

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара кийчо ечa хана советски кепайоазоно, телевидене радиовещанено шерра дIайовзийтар ленински идеяш. Iалаьмате доккха гIулакхаш дир цар КПСС XXIV съезда кийчо еча хана. Цуд тIоахьагIа вай прессай хилар кIслагIча пхе шера плана Директиван проект юкъаш бокъонца йола халкъа трибуна. ХIьта хIанз идеологически фронта къахьегамхоша цхьана болх беш ба пресса болхлой КПСС XXIV съезда исторически решенешта, парте ноябрьски (1971 шу) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета III сесса сопцамашта пропаганда еча, «Советски Социалистически Республикай Союз хьаяь 50 шу дизара кийчо ярах» бола КПСС ЦК сопам дIабовзийтача хьинаре дакъа а лоацаш, коммунизм хьалъяра Iалаьмате йоккха программа кхоачашъяра иах вIашагI а тохаш.

Цунна гIо ду партен правительствен кепайоазув, телевидени, радио на могга дегIайоалаяра, журналиста деша идейни чулоацамаш эстетически махи лакхбара еча йоаккхоно. ХIанз газетий цхьара тираж 140 млн., хIьта журналий — 150 млн. экземплярал дукхагIа я вай мехка, вешта аьлча бIарча хьинйовча мехка бахача махал дукхагIа я. СССР-е юкъера лаьрхIана хIара деззга кхоач 4 газети журнали.

ЧIоаггIа хьаштдолаш да вай мехка книжка. КПСС ЦК XXIV съезде яьча Отчетни доклада тIа белгалдаьккхар советски халкъ дунен тIа эттара дукхагIа книжкаш дешаш дола халкъ хилар.

Вай мехка телевидене чулоаш 170 млн. саг, хIьта радиога ладувгI берригача наха.

Кепайоазоно, телевиденех, радиох къахьегамхой вахаре мел боккха лоархIам ба бIаргагу вай республикага хьежача. Нохч-ГIалгIайчене арадуьйл 4 республикански, 14 городийн районийн, 20 многотиражни газет, «Агитатора блокнот», «Орга», «Лоаман Iуйре» яха альманахаш. Цар цхьара тираж 200 эзарнел тIех экземпляр я.

Укх шера вай республике лоаргIача газетийн журналийн цхьара тиражаш 934 эзар экземпляр я, хIьта 1000 сага кхоачар — 861 экземпляр.

Хала да хIанз газет е журнал ца дешаш йола сег хаха. ДегIаухаш латт газеташи журналаши ядечар хьашташ, уж кхоачашдара уж тIаккхь дукххача газетийтен журналаштен.

Масала, «Красный молот» заводе слесара Э. И. Абрамова язду 12 газети журнали. ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза оалхазараш деладеча К. Ф. Лобынцевас — 10 издании. Уж тайла бераш эзараш ба.

Цо тешал ду парте кепайоазон доли советски халкъо лархIа долгIаш лоархIаш а дезаш а хилара.

КПСС XXIV съезда решенеша дог увроттадаь «советски халкъ Iалаьмате чIоагIа къахьегаш да кIслагIча пятилетка сийлахь-доккха леккараш кхоачашдеш. ДIадахача шера итогаша къаьгга хьахьокх пятилетка дика дIайолалуц хилар, хIьта шолаагIа шу балгаьа де болхлой класса, колхозе ахархой, интеллигенца вай мехка дерригача халкъа къахьегама хьинар айдаларца. «Советски Социалистически Республикай Союз хьаяь 50 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС ЦК сопам тIа белгалма даккхара дуккхача къамех латта советски халкъ СССР юбилейна накъадода болат сатта кхоталенна, Коммунистически парте кулгалца, программан цук КПСС XXIV съездон белгалбаьча наьлъ тIа тешаш де лерхIар хоаши.

...«Коммунизм хьалъяра керда этап, — аьлар профсоюзий XV съезде ше къамаьл деш новкъостa Л. И. Брежнева, — советски халкъа, цук коммунистически авангарда хьалхашка отталу тIатIа чоалхакегIен дохкагIен декхараш. цунгара дIабех кхы а боккагIа кхетам, кхы а йоккхагIа эшацеш политически хьинари».

Нах коммунистически саккхетам болаш хьалкхебар, социалистически производство дегIайоалаяр сихдара доаттабу къовсам хьахьокхар, — Iилма-техническа прогресса ларда тIа цук эффективность лакхъяр, юрта боахам дегIабоалабар, экономика доал деллга тоадар, халкъа материальни хьали культурни боарами лакхбар марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма идеяшта, вай мехка халкъий вежарий доттагIалла пропаганда яр, буржуази идеологии вореги, реакциони пропаганда гучахар — уж да хIанз кепайоазоно, телевиденен, радиовещанен болхлошта хьалхашка латта декхараш.

«ПРАВДА»—60 ШУ

МИЛЛИОНИЙ ТРИБУНА

Ялх итт шу дIадахад дикъургдоаццача цу дийнахь дениз, паччахьа Петербургерча йоккха йоалача типографе, болхлоша гулдаьча кепигех «Правда» олача большевистски газета хьалхара номер кепатехача дениз. Дукха за ялелехьа ва вIашагIделлача В. И. Ленина гIад а ваха ядаьд А. М. Горькега «ХIьта Росс революционни айам ба, моллагIа ахы тайпа а боаццаш, дукхьал революционни. Ма вIаштIехьа а аьлар вай хIара денара «Правда» дIаоттаде»... (Соч. бизза гуллам, т. 48, оагI. 81).

Шоай газет дIакхалчача эрсий пролетароша цу саьлате мах бир цун лоархIама: болхлой класса сийлагIдча хьашташта тIехьарча къовсамхочун низен темпераментен, агитатора низ болче, шаьрача метта. ТIахьежача эргадьина цхьаккха хIама долаш доар газета листаш, цхьабакъда цар шоашица ахьар хьинар айдеш йола йоккха эвид. «Правда» низ болаш хIамаш еттар помещикий – буржуази строяна, къахьегача халкъа моастагIий хьегучабоахар, моттийта хьуэзача доттагIий юкъ тIара кхоллараш Iоадоахар, коммунистий партена гоннахьа кхотабора пролетараши къегIа бола ахархойи, къахьегамхой революционни гIулакхаш дIадоладара тIа а хьехаш сийлахь – доккхача исторически гIулакхаш толам баргхиларах уж теша а бей.

Хьаьх шаьра боаашаш хьинаб «Правда» никъ. МоастагIий бIейе дохха гонмал хьейора цун оагIош: 1912 шера маера 1914 шера июле кхаччалца паччахьа Iаьдалаша 100 гаргга репрессеи яьй газета духьала: номераш дIаьхдай, гIодаш дийттад, типографи йохаяьй, редактораш болхлойи лувцаш чубийхкаб. Цхьабакъда цхьаннга хIаманга слургьцар революционни уйла. Болхлой классо лоаттабела къовсамла ерригача этапашка хьалхарча лоаммеш тIа латтад «Правда».

Цунца дуьззалена белгалдаьккхача лоархIамба да, эрсий революционерий къовсам «Правда» ше арадувла доладелначa юххье дена дерригача дунен тIарча классагагIоллардча вежарий къовсамца чIалха бизза хилар. Цун хIара мугI пролетарски интернационализма чулоацам йоалаш ба. Цудухьа да 1914 шера а тIехьа, «Правда» шина шу дизача хана, цу ханарча дунен халкъашта юкъерча революционни профсоюзни организаце, дукхача мехкий социалистически партешен цар газетий редакцешен цунга дIайха моарцшла кхеданийтар.

«Правда» вIашагIделла ди болхлой кепайоазон Ди да аьнна хьаьхкхайкадаьд, хIьта цу хана дедэ белгалдоахаш а да.

«Правда» истори айхха дуьззалена да Советски Союза Коммунистически парте турпалача историех, царизми капитализми дIаьхкар духьа, болхлой класса гIулакх котдаккхар духьа, социализми коммунизми хьалъяр духьа къахьегамхоша лоаттабеча къовсамца.

«Правда» эзарх кхо бIаьи номер советски халкъа тIеттача сийлахь - боккхача тохкама хана — Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашка (1941—1945 шш.) араьхар. Царех хIаране тIа скар фронташка къонахчали лелхон долаш хилара тIем тIа турпала гIулакхаш карагIдуьлара, тыло са ца кходенш-къахьегара нах тIахьехаш йола Коммунистически парте оаз. «Правда» советски наьха деган шеко йоацаш тешадора бакъ гIулакх котдаргахилара.

«Правда» оазага ладувгI дерригача дунено, бIайха безам ба цуна дозаза дехьарча мехкий миллионаш болча къахьегамхой. Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета органа влияние низ, йоккха авторитет сенах латт аьлча, эггара хьалха из латт, Ленина газет из хилара. Владимир Ильича доьлла мах а баьб, цхьа санна дукхаза а белгал а беьхаб «Правда» боккха лоархIам, коллективни пропагандист, агитатор, организатор из хиларах тарра, кIеьд ца луш йоккхо ный из чIоагIдаран наха юкъе шерра дIадоаржадаран.

«Правда» беррига болх болхлой класса юкъарча революционни къовсамо хьарсам чу а лостабеш, В. И. Ленина тIехдаккха ца лоаш хьаад шийх цун массаэра политически болхло ва шe. 1912—1914 шерашка Ленина хIара дениа хIана ладац аьлча ядеш хьинад «Правда» тIа: цу юкъа газета тIа кепатехай цун 280 соагIа статьяш заметкаш, 1917 шера дуIо хьайначa дениска, эмиграцера шийна мехка юха цIаеча. Ленина юкъарчах доаццаш кулгалдаьх сийлахь-боккхача Октябра дуIа кхайкадер а хиэша хIаоттача «Правдица». Октябрьски революци кийчъечек чIахйоккхачек юкъегIа газета тIа кепатехай шин бIаь соагIа ленински статья, доь къамаьлаш, кхыдола документаш.

В. И. Ленина «Правдана» хIара денна кулгалдаьд Советски паччахьалкхенна кертe эттача а. Цун оагIош тIа кепайняттача «Вай газетий мIаьнах», «Сийлахь-йоккха почин» яхача а дукхача кхыча а статьяшка хIоаргга бехкадаь хьахьекхад обществана революционни ерзалонаш еча, социализм хьалъеча юкъегIара

(Кхытедоалар 2-ча оагIо тIа).

В. И. Ленин белх беш ва. РСФСР халкъа художника П. В. Васильева къоьламца диллина сурт.

КПСС ОБКОМЕ, РЕСПУБЛИКА

МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ОБЛСОВПРОФЕ

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совети облсовпрофи хьежай укх шера хьалхарча квартале хьайбай продукташ дукхагIа кхари кийчъяри духьа лелаьча социалистически яхьа итогашка.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачош а еш, СССР хьаь 50 шу дизара яха йоаггIача тайпара кийчъяхар духьа къовсам а лоаттабеш республикерча дуккхача фермай, колхозий, совхозий, къахьстача бIарччача районий коллективаша цIаккха ца хиначa тайпара барсен дIаьхен хиначa Iаь хьалашка хьалхарча квартале белхa тIа дика толамаш даьхад, хьайбай продуктивность лакъхьий, доахени ков тIара оалхазараши цхьан ханна леба е деш дулх, шура, фуаш дукхагIа гулдаьд.

ДIадахача шера цу ханаца кийсйича Шелковской района бахамашка 17 процент дукхагIа яьккхай шура, дулх — 34 процент. Квартале паччахьалкхенга дулх дохкара халкъа боахама плани 135 процент кхоачашъяьй, шура йохкара — 140, фуаш дохкара — 170 процент. Цу юкъа доахан 10 процент дийбад, хьаьхкарч — 31 процент.

Районе толамe кхоачашъеш е доакъара проблема, хьайбаштен кoа тIарча оалхазараштен бизза кхоачам баьб. Доахана Iа деккхаш тIаэттача халонашта укхаза дукьалдаьккхад дика вIаштIехбаьннен дисциплина йолаш хилар, тIегIертта къовсам лоаттабу тIаккхьа декхараш кхоачашдар духьа.

Ведана районо, хьайбаш дикка деба е деш, квартальни плани кхоачашъяьй: дулх кийчдара — 179, фуаш кийчдара — 113 процент.

Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара халкъа боахама плани кхоачашъяьй Наьсарен, Советски, Ачхой-Мартана, Нохч-Юрта районаша.

Хьалхарча кварталe хьайбай продукташ дукхагIа яхъерий, кийчъярах лелаьча социалистически яхье котъяьнварт лаьрхIай Шелковской район. Цунна йита лаьрхIад КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа карара кара тела ЦIе байрах.

Белгалдаьккхад Ведана, Наьсарен, Советски районаша болх дика баь хилар.

Цунца цхьана КПСС обкома бюрос, республика Министрий Советон облсовпрофон белгалдаьккхад, паччахьалкхен халкъа боахама планаш социалистически декхараши кхоачашделга хIанз я дерригача боахамий, районий закон а хинна дIаэтта ца хилар. Шенхаштта тIехьожем оттабенза баргбаш дIаенна зеданеш шоай каннахьа кхоачашъяра, цу гIулакха колхозаштеи совхозаштеи эшаш дола новкъостал е дац. Дерригача боахамаша Iалашде деза хьайбайх коа тIарча оалхазарийн продуктивность лакхъяра бIевстеп-ахкаи эзахелхьарча аьттув болаш долча хьалех.

1972 шера 5 мае 154 шу куа

Iилмае коммунизмана лард еллар, сийлахь-воккха уйлахой революционера ваь. Шийх яр санна уйла йолаши доттагIех хинача Фридрих Энгельсаца цхьана Карл Маркса кийчбаьб коммунистически общественни строй хьалхеллар йолча пролетариата дерригдуьнен историческа лоархIамах бола хьехам. Марксизм аьнна цIи дIаяха болча цу хьехамо пролетариате кийчъяьй капиталистически эксплуатаце Iазапах мукъаялар духьа лоаттабеча къовсамо Iилман лардаш, лерхIар кхоачамдарга бода никъ а хьийхаб, иза а беннаб дунен халкъашта юкъерча болхлой болама...

К. Маркса хьехама исторически кхоллавнах ше дуацаш, В. И. Ленина цхьа санна дуккхаза а белгалдаьккхад, марксизм хьехинначул тIехьагIа «дунен дерригача мехкий дерригача пролетарски демократически болнаша», «дерригдуьнен историе сийлахь-йоккхийча заманх» хIаране яа «массаза а баьбаь, керда котьлонаш» цунна кхаьлла хилар. Цхьабакъда кхы а «йоккхагIа оттало ахьдагIа марксизмага, пролетариата хьехам из хиларах тарра, хьатIайогIача исторически замо» (Соч. бизза гуллам, т. 26, оагI. 48; т. 13, оагI. 4).

Вай замо, харжа йиш йоацаш тешал ду, болхлой класса керда миллионаш, дерригача мехкий къахьегамхой марксизма-ленинизма сийлахь-боккхача хьехама гоннахьа кхоталуш хилара. Капитала мехкашкара дика вIаштIехьаьнна болхлой болам боккха низ а ялаш дIаоттаб. Азеи Африкай мехкашка — колониальни лоала система еха дIайоалаяр латтача континенташка, коммунистически партена йоалаш гоннахьа кхоталу демократически низаш.

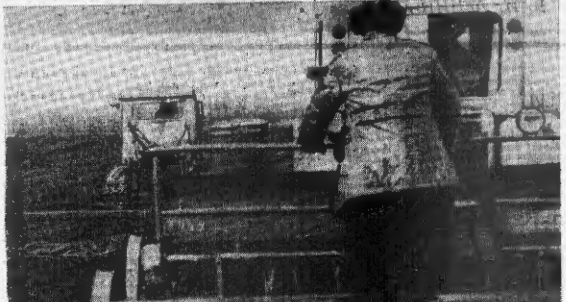

ХЬАЖКIАШ ДIАЮВШ БА

ДагадоагIа, массехк шу хьалха кIарцхален кIай зизаш Iоахкадаларга хьежаш бигIаш хулар наьсархой хьажкIаш дIае ца йоалеш. ХIанз тIаьхьийла йиццйнай уйлаш. Эза тоха-м хац сона, кхыметтел шийх лордилгаш хьахьокха мара йолаенначa кIарцхалаш, бакъда хьажкIай селхаш юххера гонаш доахаш йоахк дукхагIа йолча моттигашка. ДоагIача тайпара сий де болабеннаб наьсархой дуккхача хана деза шоаш кхееш хиначa къаьнача культури.

Къаьстта хоалу из «Назрановский» совхозе. ЦаI боахам бац райове укхаза миссел хьажкIаш кхеяра лакха декхараш тIейица. Юкъера лаьрхIача гектара тIара 30 центнер хьажкIаш чуя доаш деннад цар. Цул соагIа цу совхозе санна дукха хьажкIаш дIаюаш цхьа боахам бац укх шера районе, 2870 гектар дIалоацаш латт цар. Из да дIадахача шера хиначул хIама ца эшаш кхоза дукхагIа. Укх шера плана гIа 10560 тонн ялат чуда дезаш ба совхоза кхаш леладераш. Цунах 4000 тонн хьажкIаш хургья.

Хьалхашка латта декхар бехктокхаме долга хоаш хейнахьа сарралла селхашта юкера хьабовлаш совхоза директор Албогачиев Хаматханиц керттера агроном Гагиев Мусан. Шашхе а кхети туташ яьха, хIьта йоккха опыт йолаш агрономаш ба уж. ОарцагIбаьхаб цар отделенешкара агрономаш а.

— Ха хуоцалуча хана барометр санна, шийна дIа ца кхаьча гIулакх хоалуш культура я хьажкIа, — йоах Хаматхана. Лаьтта кIаьда хила деза, хIана аьлча хIоарга бохийт цо шийх оала. Шийх боарамагIа бижайта беза лаьтта бужа фийт а.

Агрономаш ахар деш а шоай опыт юкъекхухьаш а доагIача тайпара Iунал да гIерт механизатораш шоай хьажкIай кхашта.

Цу хьакъе хьоккам тел Аьлта-Юртарча Газдиев Бекхана. Укх шера районе эггара хьалха кхашкара балхаш дIадоладьр из ва. Юкь-юкъе чуккийттача моттигашка лов уллаше а маккхаш тIехь а тайса кхий тIа льдккхар цо шийх агрегат. Лакхера кIезигдукха гIорадаь гIум санна кIаьда лаьтта макха цергеех хьалатанар. ТIаккха, согара довл даккха воал хьо аьлча санна, мух ецача Iалама сомача лей юргIана къайладаьккхар Бекхана кха. Бакъда, из къар-м валанзар. ШоадагIча, кхоалагIча дийнахьа кхоа деша а деша лаьтта кIеззига лоасар доддаше а юха кхий тIа дьхав цо маккхаш. Кхычахьа хIанзга из бокх дIаболабе кийчлуш мара бацар цу хана.

БIаьстен юкхьакцарча дейоашка дениз шийх кхо бIаь гектар лаьтта иштта Iувал деш хьалоагIа из звеньевой. ХIанза а селхка хьалхара дIадахал цо маккхаш.

— Макхе дукха безаш культура я хьажкIаш, — йоах Бекхана.

Каст-каста хул из долча агроном Гагиев Муса, хьехар ду, дагавуал хьажкIай гIулакх дика доладача звеньевойца.

— Низ хургбий-теш Бекхана 50 центнер фуальняха хьажкIаш кхеe. Районе дукха ницаб иззал хьувкъам лургба аьнна механизатораш. — аьнна хаттар дича Iоккхайда Бекхана маккха кIалахара цIегI хьа а йица: — ДIадахача мепача, кIеанга тIоадал йолаш доагаш хиначa лаьтта тIа гIадамга ярал дегI дайтача Бекхана кулгаша кхера тIа а кхеергьяр уж. — аьлар Мусве.

Цхьа ткъаьх гектар мара ца юсаш дерригача шийх лаьтта хьажкIаш дIайийна вала воаллар Бекхан.

Атта хургйац Бекхана укх шера социалистически яхье хьалхаяккха. Мальсагов Османа из а йолаш шийтта звено я цу совхозе цунца яхье аьнна.

Наьсар - Кертерча отделенега Кодзоев Хож-Ахьмад а аьнна цунца яхье ваьнна. Ехк хьенхача санна кийсдаь, шаьрда ула Хож-Ахьмада 200 гектар кха. Шоай боарамагIа Iокхоаргаденна дIа-хьа ца тохалуш, ай а ца луш тайжа, кийса дола селхка дискаш. Тешаме дуаш Хож-Ахьмада «стерлинг» сортех йоача хьажкIай фийгаш. Царца цхьан лаьтта бIеваш чу дуаш селитра кIай «гекараш» а. Гектара тIа 50 килограмм кхоачарлойлаш хьожаду уж звеньевойс.

Лоацца аьлча, вIалла ца хиначa тайпара бокккхоча безамца шоай кхаска къахьегаш ба совхоза хьажкIаш лелаераш. Со цигa хиначa дейоашка 2000 гектаран соагIа дола лаьтта дийша даьннадар селхкай кийса мугIараш. Мая иIей дазду хьалхара ди дар да. ХьажкIай беча лоархIамга хьежжа я кхашкара къахьегама омара ле а, БурокIахарча отделене механизатораш шоай мел дола кхаш дIа а дийна баьхкар параде.

СУРТА ТIА: Бекхана звено хьажкIаш дIаювш я.

М. Заитиева тексти сурт.

5 МАЙ — КЕПАЙОАЗОН ДИ

МИЛЛИОНИЙ ТРИБУНА

(Чистедаалар. Долалур 1-чу агIо тIе).

партийни кепайоазон лоархIамечIара деххараш. Тахан а правдистий, эррнгача советски пресса болхлой эггара хьалхара дакъет да ленински тIахьехам: «Вахарз гаргагIа хила. Болхлошхен ахархошхен болча наха шоай хIара доннарча балха тIа боцьонна гIулакхаIга цалача цхьа нерда хIама хьа мишта ду яхача деннйа уйла духкагIа тIаяхийтар. Из кердадар коммунистал мел доалаш да духкагIа таахар» (Соч. биззв гулааим, т. 37, агI. 91).

В. И. Ленина язъь эзар совгIа статья, доклад, къамаъл, партийни пачхадьалкхени документаш кепатехад «Правда» тIа баьчча дийна волча хана. Гениальни баьччая хьехархочун идейни лоархIаме дакъа хул царех. Газета тIа яь ленински выступленеш — общественни вахара, партийни публицистика, журналистски кердача иалешей Iилман анализехи уж вIашаIгIтохарен образец.

Ший кхоатхье иттагIа шераш «Правда» дIалоладу КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашьяр духьа советски наха лоаттабеча къовсама байракх шерра йоржа я. Съезла белгалъяь мехка халкъа боахам дегIабоалабара вIслагIча вхе шера плам чакхъяккхар, церте съезда ьяча Отчетни доклада тIа КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева хьоттаь мащара Программа кхоачашъяр — уж дерригa хIамеш советски наьха, социалистически содружества мехий, махкар безача дерригача дьакъий пхьалгарча хамцташа ма аххара да. Съезда решенешта пропаганда яри уж кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсама нах оарцагIбахарп «Правда» балха керттера лостам а хиннa дIаэттад.

Кердача петалетка лоархIаме тIара тIирсаш хьалдеча шоай болх беш я цун корреспондентски посташ. Газето ший тIаьхьожама кIал лацаб Малхбузехьарча Сибергlен мехкдаьтта рузкьаш Курски магнитни аномале рудин тIоагаш карадерзадара лелам, Камски автомобильни завод хьалъяр, Усть-Илимски Саяно-Шушенски гидроэлектростанцеш хьалъяр. «Правда» шерра язду халкъа вна товараш хьалара предприятеш хьалъярах. «Долла хIама сега духьа, саге ираза духьа!» — КПСС из программин лозунг эррнгача советски пресса теркнена юкъьметтиге латт.

Газето чIоагIа уйла тIайохийт вай ханара актуальни проблемаш теоретически кхетаяра. «Теоре делами» — «Правда» массазара раздел. Газето кепаетт царте кулгалдара лоархIам лакхбара, хIанзарча этаперча цун экономически социальни политикана, Iилма-технически революцена, общественна доалдара система эргайоахаш тоаярап дегIайоалдарам, Советски демократена хетаяь статьяш. «Правда» хьегучайоал буржуазни ревизионистски концепцеш, лоадамболлаш юдабетт марксистско-ленински хьехам дош доашача баккхен харцбеи гIертараш. Газето эча теоретически выступленешта юкъе я социалистически системе дегIаахара принципиальни дешеах, дуней исторе лелама цо эча влияние иальхъехи формахи, эррнгача капитализмана хиннача кризисал, къамий-кортамукъален къовсама проблемаех йола материалаш.

Дукхача тоахк летта «Правда» кхоаттхьа шерара комплект — безагIча махкен белгала тий тайпарен дунен коммунистически болхлой болама летопись. Цхьан статья тIа язьолургьаш цу летописа керттера моттиегаш. Классовн къовсама турпала оагIош, шоаште нийсса ехы цхьаьжхаш доаца тайп-тайпарча мехкашкарчен континенташкарчен пролетарвата, коммунисташта карагIдийнна делалера гIулекдаш «Правда» белгалдаь ца Iаш, царна дIалеииад ший ел.

1917 шера 1 (14) декабре «Правда» кепатехай «Россера наргIатон машари баьхен долаш лоаттабу къовсама яха ХIара Цеткина статья. Эггара хьайка цу статьяера дIайолаелар дунен коммунистически болхлойн болама бокхийча деятелий выступленеш, коммунистически болхлойн партей кулгалхой, вежарашха долча социалистически мехий правительствашта керте латтарий, довзол дехьарча бокхийча публицистий статьяш кепаетта. Газето шерра хьахьоех вежарашха йолча партей вахар, редакце, массаза а яхаш мо, ший корреспондентащ а ухийташ цар съездашхара йиэза отчеташ тел. ХIара денна кепаетт эррнгача континенташкарча коммунистий къовсамах йола очеркаш, репортажаш, документаш, информацеш.

Укх тIеххьарча шерашка чIоагIденнад «Правдена» а вежарашка йолча коммунистически болхлойн партей газеташта а юкъера цхьанa леладу гIулакхаш. 1960 шера 29 декабре «Правда» тIа духхьашха кепатехар «Юманите» яхача газета редакце кийчъяь оагIув. Цу хана денз традици а хиина дIадоладеннад коммунистически болхлойн газетий редакцеша яхкийта материалаш кепаеттиага. «Правда» хаддаьза белгалдоах дунен коммунистически болама, марксизм - ленинизм байхан долаш, буржуазни идеологена духьала, ревизионизмана, догматизмана, сектантствана духьала лоаттабеча къовсама цхьоагIон кхотабаларя ма нотта чIоагIдаьза цхьаккха дича а дагrдоашилга.

Болхлошта лаьрхIа массови газет синна хьахиния а «Правда» хIана бокъонца дерригача халкъа юкъара, дукха тIа эггара чIоагIагIа даьржа газет а хиинa дIаэттад. ХIара денна араюла цун тираж хIана 9.600 эзар экземпляр я.

Ше арадувла доладенача хьалхарча дийнахьа а денз халкъа кулгаца яздеш да «Правда». Цхьайтта эзар совгIа болхлой корреспонденци кепатеха хиннай из арадувла доладенача хьалхарча шера. Болхло, колхозхо, партийни болхло, производства кулгалдо, инженер, Iилмахо, педагог — из вя тахан «Правда» керттера корреспондент, из дагадувлар, цун тешаме гIонча. Газета хIара номер тIа я из дешарий почта, къаьстта полосаш хетаю цунна, цо редакце коллективана новкъостал ду вахара лоархIамечIа йола проблемаш гIеттаяра, из ба информацеш, керда темаш, творчески планаш духьювла хьаст.

«Правдан» кхыча газетийн балха юкъе къахьегамхоша шерра дакъа лацар — советски пресса ше ма ярра халкъах дIайийна, кIоаргга демократизм йолаш хилара дола къаьста тешал.

«Правда» когаш тIа оттача хана В. И. Ленина цунах яьннд, эррнга Росси дIалаьнца болхлой газеташ а долаш йола болхлой организацеш хурийолча ханарча бIаьстил эггара хьалхара чIегарг да из.

Из бIаьсти ера Октябрьски революции котъяларцен общественна социалистически эргалонаш ярцен. 140 миллион экземплярал совгIа эррнга тираж а йолаш долча республикански, областной, городской, центральни, фабрично-заводской, колхозни газетий шерра сеть я Советий Мехка. Советски пресси цу низ болча эскара корта ба «Правда». Из халкъа овлингара хьаштаи бахьан долаш лоаттабеча къовсаме лакхача партийностен принципиальностен къаьгга образец хила а хиннай, я а д. марксизма - ленинизма сийлахьйоккхача идеяшта тешаме хилара хьоахам хьалхагIа а хиннаб, хIанз а ба.

«Правда» хIара керда номер — из да Советий Мехка вахара керда ди, адамий сийрдача кхоаненга — коммунизмага бодача новкъа гIолла цо болийха керда ра.

Любовь ПИШЕНИНА,
партийни вахара отдела «Правда» редактора заместитель.

(АПН).

Газета заметка е статья язъяра шийна тIадилла гIулакх массаза а сиха кхоачашдеш ва тха штате воаца корреспондент Базоркин Мурада Iалаудди. Нохч-ГIалгIай гIишлой управлене чуйоагIача № 1 йолча СМУ духха хана денз диспетчералла болх беш ва из. ХIаьта СМУ коммунисташа массехказа шоай юххьарча партийни организаце секретаралла хержав Iалаудди. Иштта коммунистий тешам беннача нов. Базоркина еннай Ленински Юбилейни медаль, № 1 йолча СМУ, Нохч-ГIалгIай гIишлой управлене, иштта КПСС Ленински райкома грамоташ.

Куюмджиев Георгий Александрович тхоай дикагIболча корреспондентех лоархI а. Дика чулоацам болаш хул «Красноармейский» совхоза коллектива къахьегама а вахара а гIулакхаш дувцаш Ленина орден лелаеча Георгий Александровича «Сердало» газета оагIонаш тIа язъю материалаш. Газет дешараша, къаьстта кхашка балхаш дераша чIоагIа пайда эцаргболаш хул опыт йолча агронома язъю материалаш.

УКХ СУРТА ТIА шоана гу тха штате воаца корреспондент Хажиев Лаьча. Грозненски ремонтно-механически завода котельно-сварочни цеха воккхагIвола мастер ва из. Дукхача хана денз коммунистически къахьегама цIи лелаеш я цо кулгалду цех. ЦхьоалагIча май сийна лоржача социалистически ахье низ тIабахийта къахьегарца 4 бетта пхьи 25 апреле кхоачашъяьй цеха коллективо.

Л. Хажиева «Сердалога» каст-каста язъю дика чулоацам бола шоай производства вахар довзийта материалаш. Укх тIеххьарча хана газета тIа арайийннай цо лаьхь социалистически ахь йоаржаярах, къахьегама овсарле хьакхъярах, балха опыт йовзийтарах, кхыча темаех йола статьяш.

ТХОАЙ ГIОНЧИЙ НОВКЪОСТАЛЦА

Тахан вай [illegible] каха деза ду советски [illegible] ди. Из ший [illegible] а, дукхача [illegible] тоам хьабеций [illegible] а болаш эза ха я, цунах газета кхоача материалаш а дувц дукха. Са вла [illegible] Назрана района «Ленина [illegible]» газето сона болх [illegible] кепайоазон ди.

Массанена а хоаш ма дай, ер шу исторически лоархIам болча деношкен гIулакхашцен белгалхилар.

Цу гIулакхаша бувзбелла района къахьегамхоша беш бола болх, цар дика хIамаш, цунах терра кхоачамбоацараша лоаттабу къовсам буц газета оагIонаш.

КПСС XXIV съезда сопеши дикагIа кхоачашдара тха района къахьегамхоша шерра социалистически ахь йовржаьй, лакхара деххараш тIайийнад шоашта. Царех да промышленни предприятий коллективаша 27 декабре шера йола план кхоачашъе, планал совгIа 2 эзар электроинструмент, 4 эзар трикотажни изделi, эзар тонн сортовой хьоар, иштта кхыйола продукци арахеца лорхIер.

Юрта боахама къахьегамхоша пачхьалкхенга доала лаьрхIад 16 эзар тонн гаргта хьат, 1290 тонн дуйл, 4100 тонн шура. Цухьа хьажжа да уж продукташ хьера тIайийна социалистически вахкараш я. Дика [illegible] клеет дIадувлага. Ма дукха кIоаргагIа, шерагIа ду хьакъале бу боах района вахага дIахьехка гIерт газета болхлой.

Дукха цхьана газета лостамах керттера цхьа [illegible] дIолоаваш ду къамашта [illegible] доттагIал чIоагIделга, [illegible] дезал санна барттайни бахийн къахьегаши [illegible] тайп-тайпара къамий нах, [illegible] гIулакхаш духхагIа дувцилга. Цунна хьаьстта терраш бу редакце. ДIадахача шера а уж шера а газета кхоъ номер арахийцай цу темаех ГIаьбарточ-Балкхароййн ХIирийн районашца цхьана. Укх шера арахеца лаьрхIа кхоъ кхы а я.

Тха газето ший оагIонаш тIа каст-каста кепаетт «Пятилеткана — хьинаре къахьегам», «СССР 50 шу дизара кийчъалахарь», «Юбилейна хьалхара вахта», иштта кхыдараш сеннa района къахьегамхой толамаш дувца материалаш. Газета тIа хул производстваша хьалхе лелаерий портреташ, зарисовкаш, очеркаш, хIаьта кар балха опыт йовзийташ йола статьяш, корреспонденцеш. Иштта сона хетачох газето лерттIа кхоачашду партийни, комсомольски, профсоюзни вахар газет дешараш довзийтара шийна хьалхезжа латта деххараш. ХIаьта газета коллективо кIезига уйла еш дац районера кагирхой тIема-патриотически кхетамца хьалхебара гIулакхаш а.

ДикагIа уж дешаш дувла, газет [illegible] дIахьачийта тхона новкъостал ду массаза а тхона болх беш хьабоагIача штате боацача автораша: Сагов Султана, Дзауров [illegible], Пашенных Никита, Арапиев Юсупа, Битиев Iадизане, Зурабов Мусас, Аушев Муса, [illegible] Любас, дукхагIа [illegible]. Уж [illegible], [illegible], [illegible] органий белхахой, юрта боахама специалисташ, механизатораш, [illegible] [illegible].

Халонаш да къовсаш боах беш йо газет [illegible] арахецар бола болхлой: корректор Гагиева [illegible], [illegible] Ужахова [illegible], бехктокхамa секретарь Бабичева Галина, [illegible] ю Холухоева Эсет, Смирнова Татьяна, Оздоева Хьанифа, Арсельгов Абосалам. Дукхах дика хIамаш дувла вай а царех.

Тахан вай мехк, хIаьта вай доттагIий — социалистически лагера пачхьалкхаш, иштта дерригача дунеп прогрессивни нах чIоагIа цакъабоалхаш ди да Советски Социалистически Республикий Союз дIахьнна 50 шу дузаш ди. Района масса а коллектива юкъе шерра социалистически ахь яьржай цу денга дикача совгIаташа пакъабахара: хIара предприяте, организаце ше-шийна белхага, резервашка, кхыйолча торонашка хьежжа мероприятеш оттаяьй, нах лаьрххIа къахьегаш боахи уж кхоачашъеш.

Цар беш болча балха итогаш, царна карагIдувла дика хIамаш, кхоачамбоацараша лоаттабу къовсам къаьнгагIа газет дешарешка дIабовзийтар лерхI редакце а типографе а болхлоша СССР 50 шу дизара шоаш кийчдергдола совгIат.

З. ДАУРБЕКОВ,
Назрана района «Ленина никъ» газета редактор.

Газет дешараша дувц

ЦIЕЙ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА

1957 шера денз вай гIалгIай меттала арадувлаш «Сердало» газет денз аз. Республикера, вай мехкара, иштта довзол дехьара керда лоаца яздаь дика кхетабеча меттала керда хоамаш, корреспонденцеш хул газета тIа. Критически статьяш, организацешна царна язду жонаш, иштта вай писателий рассказаш, стихаш дукхагIа газета тIа кепаетташ дийча бакъахьа хетар сона.

ХIаьта экономически темаех каст-каста аз а язду редакцега. «Сердало» газето дешараша дика дIадовзийт тха завода вахар. Иштта «Сердало» газетага гIоалаа тхона хов вай республикерча, мехкарча заводашка балхаш иштта лел. «Электроприбор» заводи директора статья йийшача бахки опыт дIа-яза йоазара цига дика кийчдIер оаха. Цига [illegible] дукха хIамай Iомадир, дикагIа вIашIехьъаьннар ях. Пятилетка шоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяьра къовсам лоаттабеш хIанз 300 совгIа болхло ва тха завода.

ДIахо йодача хана низ а дикагIа, дукхагIа вай советски наьха вахарах, цар гIулакхех, балха опытах, кхоачамбоацарех газето яздар лоара сона.

Пропагандист а организатор а хилараIа тарра вай хьамсарча парте пахадаш уйла тIайохийташ да кепайоазув. Цудухьа дегIера дезаду оаха кепайоазон ди.

Б. ГАГИЕВ,
Г. Аярвева цIерагIча «Электроинструмент» завода планови отдела начальник.

СОНА БАКЪАХЬА ХЕТ

Итт шу совгIа ха я «Сердало» газет аз деша. ДукхагIча даькъера материалаш юрта боахама гIулакхашта хетаь хул. Газето каст-каста кепаетт республика колхозашцен совхозашцен ю рейдаш, кхыйола критически материалаш. Боахкача безамца еш аз уж. ХIана аьнча, укхаза дукхагIча дакъе хул районерча цхьатарра торонаш йолча боахамашта карагIдаьнараш, даиза дасараш. Иштта боахамий балхий анализ а еш язъьча материалех чIоагIа пайда эц юрта механизаторийна, специалисташа.

Сона хетачох кхоачам хилаьа дукха ца хуле а газета тIа хул республикера, иштта вай махкара кердa хIамаш дувца довзийтачал заметкаш. ДIахо йодача хана уж газета оагIонаш тIа дукхагIа хилча бакъахьа хет сона. Иштта дукхагIа кепаетта езаш я дикагIйола опыт юца материалаш. ХIана аьнча газетага гIолла хьалхе лелаеча боахамий балха опыт йовзачул тIехьагIа кердадараш доаза боахамашка дIа-юха ух тхо. ХIаьта цу гIулакхах боккха пайда я боал.

ХIанз сай къамаьа чакхдоалеш са ала безам ба къаьстта цу гIулакха газета ка маькала ялар сайна довош хилар.

М. ГАГИЕВ,
«Назрановский» совхоза керттера агроном.

ПЕНГАЗЕТИЙ РЕДАКТОРИЙ СЕМИНАР

Укх деношка Грозне Октябрьски районерча предприятеш, организацей пенгазетий редакторий семинар хилар.

Семинаре дакъа лоацаш лиикараша довзийтар КПСС XXIV съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1971 шера) Пленума документашта, Советски Социалистически республикий Союза 50 шу дизара сийлаи юбилейна кийчалара йолча КПСС ЦК Соцана пропаганда вига тоадара деххараш.

Района предприятешкарча пенгазетий болх буцаш къамаьл дир «Грозненский рабочий» газета редактора заместителя нов. Сеннна.

Пенгазетий номерашта перспективни план оттаяра опыт юцаш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай химически завода «Химик» яхача газета редактора нов. Купериштейна.

Семинар чакхйоаллаш пенгазетий редактораштa хьалхашка КПСС XXIV съезда решенешта пропаганда яра хоадам болаш деххараш белгалдир парте Октябрьски райкома пропаганди агитацен отдела заведующе нов. Зиновьева.

Т. БОРИСОВ.

ВАГОННИКИЙ ТЕШАМЕ ДОТТАГIА

Шовзткъа шу совгIча хана бетта хоза ший хьинахьа арадувла «Вагонник» яха пенгазет — Грозненски вагонни депо партийни, профсоюзни, комсомольски организацей орган. ХIана тхьа шу совгIа ха яьннай коммунист Ленина орден лелаш Анатолий Григорьевич Богомолов цун редактор волаш хьавоагIа.

Йоккха я коллективера «Вагонника» редактора авторитет. Из-м тамаш а иц. 1945 шера, Севастопола юкхе лийта, Берлин яьккха, мугIарча бIухочуьгара пулеметни рота командирага кхачалий бола никъ баь тIом чакхбаьнначул тIехьагIа денз из вай Анатолий Григорьевич укхаза болх беш. Депо до боал, баьб вагонашка хьожар, мастер волаш, хIанз, цене тIа валачул тIехьагIа пенгазета редактора балха тIа Iийнав, из общественни болх шийна тIадийла лоархIаме партийни гIулакх а кхеташ.

— Апреле дукха дар тха гIулакхаш, — яхаш дувц Анатолий Григорьевича. — Арадувла ха кIезиг-дукха хувца ййзар тха газета Ерригсоюзни коммунистически субботника кийчо ярцен из чаккхакхарцен дуззадена. ЛаьрххIа цу событена хетадаь хоза арахийцар оаха из.

Цу номерий материалаш хьахьехар тхога редактора. Царех хIараяр хьеалалора депо коллективо 15 апреле ленински субботник де аьнна Нохч-ГIалгIайчен беррагча болхлошка даь кхайкар, кепатеха хиинача «Грозненски рабочий» тIара ийзча вырезкашка. Цу номераш тIа дувцар субботника программа коллективо мишта чакхъяьккхай. Газета тIа материалаш язъий мастераша, болхлоша, активисташа. Шераш яхай дикагIа белгалбаьнача новкъостий. Царна юкъе бар вагонашка хьожараш Мештаков, Тищенко, Мамвиасв, слесараш Цахаев, Петдев, машин даьтта хьекха Дедова, рационализатораш Решич, Гончаров, Айдинов, кхыбараш.

— Кхоъ гIа оаха арахийцар, — йоах Богомолова, — субботника итогашта хетадаь дар. Шоай программа кIезиг-дукха тIехххоачашъяь вагонникаша. Пятилетка фонде дIачуденнад 2 эзар совгIа сом, хIаьта, газето керттерча номерел совгIа, тха редколлегизаца цу деношка духхьал болбеча моттигашка арахийцар листовкаш - молнеш. Редколлеге члена Валентина Александровна Иачча газета цу номерий обзор вай моттигерча радио чу гIолла, цу тейппара, тха газет дешараш дукхагIа а хулийташ.

Дерригa производствашкахьа общественни деххараш кхоачашдара гIулакхъя машинкахьаьхкашта дика за бола гIайче-уна хииа дIаэттана газет.

Кепайоазон ди дакъаха дувцаш, депо коллектива членаш КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъе оарцагIбахара цар толамаш дахар довш доаца боаккхарга ба вай тахан «Вагонника» редколлегена а.

В. АЛАЕВ.

СУРТА ТIА: «Вагонника» редактор А. Г. Богомолов, редколлеге членаш В. А. Ивчин, А. З. Джаватханов.

М. ПАШКОВА сурт.

> ***«Газет коллективни пропагандисти коллективни агитатори хинна а ца Iеш, хIаьта иштта коллективни организатор а да»***
>
> ***В. И. ЛЕНИН***

7 МАЙ — РАДИО ДИ

НИЗ БОЛА ГЕРЗ

Керда сага хьаккола везаш долча йоккхачен чоалхаечен гIулакхашка, капитализма дуненца лоаттабеча идеологически къовсаме низ бола инструмент я массови информацей пропагандан средствш. эггара хьалха — газеташ, телевидени, радио.

Партийни съезда материалаш теоретически вIаьхий хилар дIа а кхайкалеш, советски наьха идейни политически кхетам лакх а беш, бокъонца болхам товбе дерхIечохи цуй планеш уж дIа а кхетабеш, кепайоазоно, телевиденис, радиос хIара денна наха хьехам тел советски патриотизми пролетарски интернационализми уйлаш уж хьалхехебара, коммунизм хьалъярах уж цог тийша хилийтара, общественни гIулакхаш довккхаш бехктокхам хетарш уж хилийтара. Цар да кхоачашду В. И. Ленина хьийххача тайпара вахара дерригача доакъошкара бакъдола, хьалда массехаш а кхиелаш, дикагIча образецашка хьежжа.

Кепайоазонна нийсса чIоагIа дегIаении телевидени радиовещании. ЧIоагIIен ма иррен вай вахара юкъеяьккхай уж. Кердачен нийсачен хоамашка, политически образовательни, художественни а музыкальни а передачашка лаьрхIа Iекаб советски нах. ХIаьта ер тIеххьара шераш белгалдаьннад телевидени чIоагIен тIа-тIа дукхагIен вахара юкъеярца. ХIана цIагIа советски радио оаз хеза ца Iеш, хьашт дола тайпа телевизиони передачаш бIаргаго а йиш я.

Укх тIеххьарча ханнаца дегадарий вай Даьхен дукхача гораашкара цIейш деадеш йола демонстрацеш, съездий Кремлевски Дворецера торжествени заседанеш, спортивни яхьаш, космос хараерзаераша бу болх бIаргагура бий яьна.

ХIара шера 7 мае радио ди деаду советски халкъо. Цу дийнахь 1895 шера Iилмахочо Александр Степанович Попова беррнгача махага дIахьехкад радиопередачаш гаьйна дIахо е йиш хилар.

Радио хьаккоиларо боарам боацаш йоккхий торонаш хьайийлар адамий общества прогрессана. ЦхьабIкъда, пачхьа Росса я йоагIача тайпара дегIа а еллац, юкъе я саяц из.

Ленин керте лаьттаза большевикий мара вIашгIехьдаьнала Советски Iаьдал даьнача хьалхарча деношке а денз радио лоархIама бизза мах бе, цун тахаьней кхоаней миштай ха.

«Аврора» яхача легендарни крейсера тIа мемориальни доска оттадаьд тIагIолла даь укх тайпара йоазув а долаш: «Пролетарски революцена гIулакх деш хиннa эггара хьалхара радиостанци «Аврора» яхача крейсера тIара радиостанции яр». Цу радиостанцега гIолла тIема - революционни комитето распоряженеш тийнна, хIаьта 7 ноябре Iуйрийна дIахьайкабаьб Ленина кулг яздаь Пролетарски революци котъялларах дерригача дуненга хоам беш хиина «Россерча гражданашка» баь тIахьехам.

Советски радио дегIаяра истори Владимир Ильич Ленина — Коммунистически партин дувен тIа эггара хьалхара Советски пачхьалкхен хьаьнчун цIерацa айхха дувзадена да.

Партен, правительствая чIоагIа йоакхо ю радиотехнически электронни промышленноста, радиовещании телевидени дегIа йоалаяра. Вайнга телевидене чулоацай 170 миллион саг ваха территори. ХIанз мехка 45 миллион совгIа телевизор я; телевизиони вещани йолча эзне бахача хIара 100 дезалах 90 гергга бараш телевизораш йолаш ба. Телевизиони вещани ю 127 программни телецентро. Центральни телевидене ялх программагIа ю вещани, ва Интервиденега Евровиденега йода. Союзни республикай столицай 34 йоккхача гораде телестудеша шие а кхь я программагIа ю вещани. Центральни телевиденера бе-бе бесаш дола передачаш дIалвац мехкарча 65 городо, цу дакъе Грозне а. Киеве, Тбилисе, Ленинграде, Ташкенте, Баку болх беш я шоай моттигера бе-бе бесиш доаца телевидене студеш.

Советски Союзе мел бахача наха ладувгI радиога. 50 миллион совгIа радиоприемник, 48 миллион совгIа радиоточка я мехка. Ерригсоюзни радиос дий верхI программе гIолла деллагаш а аькохIача денна бийсинна 140 совгIача сахьата ю передачаш. Республикашка, крайшка, областашка СССР халкъий 61 меттала передачаш ю. Цул совгIа Ерригсоюзни Центральни радиовещании а

Коммунистически партен Советски правительствоп телевидени радиовещания дIахо дегIайоалаяра чIоагIа йоакхо еш хилар дика бIаргагу вай республика хьежача. Нохч - ГIалгIайчу хIанз болх беш я РВ-23 ультракоротковолнови вещане радиостанцей, телевизиони центр, дIа-юха йола телевизиони станцеш. Моттигерча телевидени радиовещанен еш йолча [illegible] передачешна хIара денна бийсина 14 сахьат дIалоаш. Республике городашкен юрташкен хIара шера дукхагIа хул радиоточкаш, приемникаш, телевизораш. Ардон — Грозный радиорелейни лини хьалъяь хиларца [illegible] дукха [illegible] дIагIен [illegible] центральни телевиденера ю передачаш. ШоалагIча телевизиони программа аппаратура [illegible] [illegible] дешни да.

Массийн [illegible] Из вай мехка лоаш Iац Советски радиос довзол дехьарча 70 меттала передачаш ю. Радиотаьлгашта Москвера дерригача дунен тIа дIайоаржаю интернационализма, доттагIалла хоамаш. Москвена [illegible] дувц вай халкъа вахарах, коммунистически общество хьалъяр духьа цо лоаттабеча къовсамах.

Радиоси телевиденен — информацей низ болча герзо новкъостал ду адамий прогресса, вайна гонахьара дуне хIоаргагIа довзийт, Iилама низ карагIберзабара наха новкъостал ду.

Адамаша — [illegible] [illegible] хIанз цхьаннха моттиг корайоаргIаргаш радиоэлектроникана карагIдаьнарех пайда ца эцаш.

Радиос новкъостал ду вселенне массе мийнинге кхачара, микродунеш къайленаш хьагучаяра. Еррагача автоматически устройствий; электронновычислительни машиний бIарча дакъа да из.

Патриотически [illegible] [illegible] [illegible] республикера къахьегамхой СССР-а ах бIаь шу дузача юбилейна. «Советски Социалистически Республикий Союз хьаль 50 шу дизара кийче яра хьалгъехьарча» КПСС ЦК соцанна бувзам шерра пропагандистски организацена - массовни болх бу заводашка, производствашка, гIалашка, колхозашка, совхозашка, [illegible], дешара заведенешка.

Вахара тайп - тайпарча участкашка вай йоккхача толамий лакхъеха газеташ тIа, телевиденен радио чу гIоллен дувцача хана керттера уйла дIайохийт КПСС XXIV съезда решенешта кIоаргга пропаганда яра. Советски профсоюзий XV съезда къамаьла деча хана Леонид Ильич Брежнева аьннад: «ХIана къаьсттa лоархIаме да къахьегами, доалдара, кулгалдара дикагIа йола методаш Iомаяр. Вай балда эррагача стила, вай парте, дерригача советски халкъо кхоачашдеча практически гIулакхашцарна беррагача шалхе лардеx цII а лелла дIаотта деза из».

СССР хьаль 50 шу дизара дахадоагIача тайпара пахьадахар духьа лелаю социалистически ахь вIашгIехьа а йоахаш, кепайоазоно, телевидене, радиос шерра лакхагойт хьалха латтача коллективий хоама дIадоладаь дика мех дола гIулакхаш.

Юбилейна кийчо еча юкъагIа лаьрххIа пропаганда ю советски халкъа революционни, тIема, къахьегама традицешта. КепайоазонтIа, телевиденей радио чу гIоллен хьахьалаш ду къахьоача коммунисташа, граждански Даймехкий тIемий ветеранашa, социалистически ахье хьалха латтараша. Цу тайпарча кхамалаша новкъостий ду къахьегамхошта, къаьстта а кагирхошта, вай Даьхен исторе сийлахь оагIош, карарча пятилетка турпал гIулакхаш дIадовзийтара.

Парте XXIV съезда решенеш кхоачашъяра областной партийни организацена новкъостал а деш, вай кепайоазонна, телевиденена, радиона ха деза вай идейно доттийша хилара низ дукхача къахьегамхошта ма барра дIабовзийта, советски сага коммунистически кхетам белара гIулеx творчески дахаре.

С. ЛАГУТИН,
Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета телевиденен радиовещанен комитета председатель.

ДОАХАН ЛЕЛАДЕРАШ

Укх тIаьхьарчу шеранаш - Наьсарера «Болшевикан» шерра доьлденнад тайп - тайпарча фух доладе Iаьний хьайбесте а дениш деттача дIайхина Iуьнайта лаьрхIа уж хьоцелга. «Знаменский» совхоза а шу тайпара шшарой ферма.

Барригача совхозе дола се Iаьсий укказа хьадолладу. Кхо цу тарIта хI йоанхх цар цу ферме. ТIашкха фермашца а дите деттача доалла Iуьнах дIатох.

Бехктохкаме а хала а болх ба уж кхедечир бер. хIайа аьдча кхедаь Iаьсий шура хала кийча, оашала во чийча бахкаш уйнат фермашкара.

Из а дагалоаш шоай балха юкъе шинарой ферма коллектива. Къахьегаи шийсса вIаштIехьбаккха хоиш, эшар хьатIадахьйш, наьха хьаштеш кхоачашхургдола гIуьнах вIаштIехьдаккхарга дика хьожаш саг ва ферма заведующи Сапралиев Баматгари. Из цига водача хана халача хьала тIа яр Iаьсий кхедеш йола ферма. ХIанз эргадьннад гIулакхаш. Ше цига дIавоккйташ парткома дагахиначча тайпара кхоачашду коммуниста шийн дехкар. Массе хана шийн болхлошта юкъе хул из. Бахкха бевача бехк боанех. ЦIендаштта саг бехктохкаме оза, Iимерал, хьахкашта хила хов Баматгирена. Цхьабараш саниа шийн бехк коллектива дIагIа а бехкаш шийн мелал къайлахехьац. Цудухьа цунга ладугI болхлоша, чIоагIа тешаме хул цун дош.

Цхьа хьайба юкъера ца къастийташ, дегIа эша ца доайташ 400 совгIа шинар халача Iангара дахьар скотники коллектива. Эггара дикагIа хьокхамаш долаш чакхьалар Курнёва Люба. Шоай аIамагIа долча 110 Iасана Iунад дийя чакхйоал Люба малача нахал а хьалха. Ферме эттара лаьххагIа да цун хьайбашка дегI дахьийташ дийнахьа буса IотIадеттаду дозал а. НормагIа доагIача 10—20 грамм совгIа хул из.

Люба яхье хьиной ферме дикагIа лоархIача скотницаца Албогачиев Султанаца. ДоккхагIа долча хьайбай группа я цо лелаеш. ДегIа тоадеш, лоазаденна да шинераш.

Дукха ха я Сулаен хьайбаш лелаеш вола.

— ХIана тIехлийча хана, мукъадуьла доладеннад тха кулгаш а, — аьле кнопкаш теIае волалу Султан. Мел аттача баьннаб хьа болх аьнка шийга хьаттача. — Са маьженашта лаьтта наз механизмаша шоенга дIатIайинаб, — йоах.

Ферма дIабьнача, шерача кана, щере чу гIолла доакъар хьегIадахьаш, муехаш дIанкхуьйш нахаддаш дIа-хьа удаш лел Хадрхоев Идрис вIашага ниэ боле трактор. СалаIар фуд хан цу хьинар долча къамача механизаторга. Лостам болаш, саха ду цо це хьадер.

Бехктохкаме болх ба ветеринара Хамхоев Беслана бар а. Атта дац хьайбашта шийн хан-хаяннахьа дарбаш профилактина е, тайп-тайпарча лазарех уж ларде, ветеринарни зиаией скотникашта дIадовийта. Из дерриге а Беслана дика вIаштIехьдолаш.

ХIанз, укх деношка шоаш лоамашка яха довлча баба хийчо кертгрфар ва Беслан. Гурахь яха шоаш цIабоагIача хана хьайбаш дIачулахйа мара ца доаш фермаш тоне болабенаб скотникаш. Из гIулакх дагадехар а дIадоладьар а Беслан ва.

М. ЗАНГИЕВ.

ГОВЗА СЛЕСАРЬ

Укх деношка дар из. Кхачан промышленноста лаьрхIа машинаш еча город Аргунерча «Пищемаш» завода котельно - сварочни цеха начальника кабинете гулденнаяр массеха болхло.

— Iа бойъо лоI из хьога йийцача машина чертеж хувцаргъяр да, из гIуланх чIоагIа пайдане да болх ёкха дIабахара а продукце дикала а, — йоалар царех цхьанно цеха мулгалхочуигахьа Берсанов Сайд - Ахьмадагахьа дIа а вийра.

— Дика да, болх йистобьача дуъвареда вай на дош, со раьза ва, — жоп делар нов. Берсанова.

Иштта пайдар сона цехе беттад эрригача завода а дика новзаш вола слесарь-котельщик Исраилов Хизар.

Котельно - сварочни цех... Укхаза хьаеш йола шуш машинаш, транспортерши, чхьагIара лаьрIIа йоал резервуараш, кхийола продукце вай мехка дуккхача районашка кхаьча ца Iеш доаьол дехьарча пхьадолча мехкашка а дIайхоьч. Цудухьа шоай болх бокхача бехктохкамца кхоачашбу цеха болхлоша. Заводской норма сий дакха лоттадара эррига торонаш оарцагIьакхай цар.

Цу балхашта юкъе шийн деъна хьош хьаьвоагIа Исраилов Хизар а. Мйе шу да во заводе къахьега, вошта аьча, во продукци арахеца йолаеча дейа болх бу цо. Цудухьа оал Хизарах къахьегаш ветеран аьле. Укхаза эггара хьалха балха баьхкача цаьоцае цхьана халонаш лайнарех ва Исраилов. Из ха дагалуьцаш йоах цо: «Хана дар хьалхара продукци арахоца йолаенначча хана тоъаш да цар боллой кулгаш, производствения процессаш нийсъалаа ара.

Цхьабакъда, воча хьалоша, кхоачамбоацарьна юхатоханзар боллой. Цхьаза шин смела гIа а болх бора цар. Царна юкъе вар Исраилов Хизар а.

Дика ха-дIахьай цу хала дениз. Эргаьнинай завод ше а цу болхлой класс а. Из дика гу Исраилов Хизарч къахьегамга, цун дикача гIуламанашка хьожача.

Лаккарча разряда слесарь ва Хизар. Шийн болх дукхабоаш а дика кхоачашбеш а ва яз.

— Исраилова вIашагIъехха шуш юлача машиний корпусаш тIехдика хул, цунгара масал эй ахьчир, — дувц цунах нах начальника Берсанова, — цул совгIа итт сагах латтача бригадай а дика мукалду цо. Бригада коллективно массаза хана хьалха кхоачашъю хIара бетта планаш.

Цеха коллективах дог лазаш, цуя уйлаша нахаш саг ва Исраилов. Шийн болх чакхбаккхарах кхоачамбац цо. Дуккхаза нийслу цехе хьалхьчача тайп - тайпарча машиний чертежаш, технологи хувца саш. ХIаьта из гIулакх дика варагIдоал Хизара. Рационализатора удостоверени деце а массаза балха юкъе пайданегIдараш юкъехувл цо.

Иштта хилар ер пятилетка йоалаун а. Завода ветерананца цIьвна Исраилова лаьрхIар нахе шера план дин шерен ах шерей кхоачашъе. Из болам хьаллаьцар заводчанаша. ХIана беррига болхлой хьинаре хьовсам лоаттабеш ба пятилетка оз шу хьалха кхоачашдара тIехьа.

Хизар ше а ва цу дакъе кьаллха латташ. 160 — 180 процент — иштта я цо сменах кхоачашъеш йола нормаш.

Шийн новкъосташца вехь - вадел, хона гIулакхаш леладеш ва Исраилов. Шийн йоккха опыт кхетам белаица дIалу цо къычарна, гIа-новкъостал ду оша-чоа. Хизара кийчбаь хIана заводе толамца къахьегаш дукха говзанчаш ба. Царех цаI ва Алиев Мухьмад. ЙиълагIа разряд а йолаш балхах дика кхеташ ва из слесарь.

— Сох нийчахьа кхийтача ва шийна слесара «къайлеташ» гучаяхарах баркал аьле дIавода Мухьмад, — дувц нов. Исраилова.

Дика оамалаш йоахнаш, шийца къахьегачар оагIув хьаллаца хоуш саг ва из. Цудухьа ду цун сий кулгалхоша, эррига коллективо.

ХIана из заводе хьалха латтача болхлоех цаI ва. Хьинаре дакъа лоаш Исраилов Хизара общественни балха тIа а. Профсоюза заводской комитета бытовой комиссе член ва из. Укхаза а дика лоархIаву воккха говзанча шийн дехкарех.

Исраилова хьанала къахьегам заводчанашта масал а хинна дIаьттаб. ХIаьта из белгалбаьккхаб пачхьалкхон совгIаташца. Ленински Юбилейни медаль, дIаяхача пятилетке тIехдика къахьегарах ениа «Знак почета» яха орден лец цун наьха тIа. Цул совгIа цун сурт дуккхаза хиннад завода Сийлен доска тIа.

Дерригача советски халкъо 1-ча Майна къахьегама совгIаташ кийчдир. Цу дезача денна, цхьоагIача майна хьинар айденна къахьийтар цо а.

Р. ЦОЛОЕВ.

Аьархошта бехктохкаме ха я бIаьстан денош. Дийнахьа буса дукхагIа йола ха юртарчь къахьегамхоша кхашка йоаькх. Цудухьа СССР хьаль 50 шу дизара кийчо ярах парте ЦК баьча социально советски халкъа хьалхашка оттадаь кердa декхараш шерра дIадовзийтара, кхашкарча станашка, фермашка ухаш беседаш яр, лекцеш ешар, кинофильмаш хьокхар культурни учреждений болхлой корттера декхар да. Механизаторам, хьайбаш леладераш болча васт-васта хьоашалгIа хул Шаьла районни культура Цlен болхлой.

Культура ЦIагIа хадданза болх беш я художественни коллектива йоккха группа. ХIара кIира шоай культура ЦIагIа а ара кхашка а сакъердаме концерташ уттаду художественни самодеятельноста.

Сенца нийслургда Iурра дена сарралца къа а хьийга салаIа хайча, дега пха лоацаш, дагIа маьженаш хьоаеш йола сихача халхара йиш, кIаьдвалар дицдолийта боккхача наьха ладугIа ашараш. Иштта дегашка юцаш ен самодеятельни артистий ашараш, иллеш, тайп-тайпарча къамий халхараш ду. Сакъердамех къахьегамхой теркам тIаозаши я самодеятельноста репертуар. хIаьта из тоаеш, эргайоаккхаш дагие творчески болх бу коллективо. Программа юкъе кхувл Даьхенах, партех дола иллеш, вай мехкарча тайп-тайпарча къамий халхараш. Цар йицъяйтац юкъарча вIахаре дакъа а ца лоацаш, наха даьрдаа гIерташ Iийне юла жуккарган, морально телха гIулакхаш доахкараш. Цар выступленеш моттигерча темаех еттаь я. Шерра дIабовзийт юртбахаме хьинаре къа а хьегаш толамаш доаха турпалаш: цар вахарах, балха толамех лаьца дувц.

ХIанзале дукхача юрташка, станашка хиннай культура Цlен агитбригада. Цунна цхьана лел СССР 50 шу дузача денна наькъбахара доккхий совгIаташ доахача къахьегамхоех культура ЦIен болхлоша шоай низаш даьха кинофильмаш хьокха киноустановка тIайола машина.

Зрителашта чIоагIа дукхаезаш я балетмейстера Карнукаев Хьусена кулгалду халхара коллектив. Цун программана юкъе да вайнаьха, эрсий, хIирий, кхы дуккхача къамий халхараш.

Художественни самодеятельноста программана юкъе доккха дакъа дIалоац Танаев Салхазара кулгалдеча мера йолча инструментний къаман оркестро. Мае Ростове яхача района къахьегамхошта шийн керда программа хьокхаргъа Къилбаседа - Кавказа къамий художественни самодеятельноста хьажара Лауреат йолча оркестро.

Къаьстта белгалъяккха еза вIашагIъедла шин бутт мара боаца вокально - инструментальни ансамбль. Ансамбль кьона яле а хIанзе чIоагIа дукхаеза еннай из района къахьегамхошта. Йоккхеш Шаьхийн йолча цар концертни программага ладугIа вIалла хIордадац зрителашта.

Тайп-тайпара говзалаш йолаш нах ба цу вIашагIача коллективана юкъе баьхкараш, хIаьта а цхьон хIама — эстрадни музыка дукха езаро вIашагIетхаб уж. Шоайла дика йоагIа цар оаз. Наха дукха езаргIйола ашараш юкъехувл цар шоай репертуара. Ала деза, ансамбль вIашагIъеллача дена культура Цlен художественни самодеятельность дукхагIа езаенна, нуи сий кхы а лакхденна хилар. ДIа мел кхьчача боккхача безамца тIаланаш, дика чакхдувл концерташ. Къаьстта дукха везавенна зрителашта ансамбле дакъа лоаца соло-гитарист Сардалов Анти.

Школе деша оагIача хана, сайрийна кхашка вIашагIкхийтта, пандар локхача кагийча наха говзахь хулар мерзаш доахкача дахчаи «када» безам тIабаха кIаьнк.

Ше дIезанга ояда на наькъайга караййцар цо из. Иотаж яхар фуд ца хов Анти шийна хозача тайпара чайнаьха ашараш Iомае наьлар. ТIаккха ха дIа ме йода школерча духовой оркестра юкъевахар. Школа яьккха наьнна Анти Советски Эскара мугIарашка гIулакх де веда. Цига шийца гIулакх деча гитаристашца - профессионалашца гитара лакха Iомаелар.

ХIанз Шаьла района хьунбоахама болхло Сардалов ше мукъа волча хана культура ЦIагIа хул: репетици еш, кердача концерташка кийчлуш.

— ДукхагIа йола ха нiъана йоаикх оаха, — йоаI кагийча наха. — Де дезачох дагадувл, болх дикагIа вIаштIехьбаккхара дана дергдоацар къаастаду.

Кьоначча ансамбла артисташ шоай тайпара гастролаш лаI района боахамашка, кхашка. Дукха ха йоацаш Антуре, Сержень-Юрта бийна баха концерташ оттадаьд цар кхашка боалкрашта. Безамца тIалийцар из Грознерча № 15 йолча интернате а. Къаьстта дукха дезаделаь мехкарашта «Хоза йоI», «Дети», шоаш дахьха «Безам», «Ты в глаза мне посмотри», «Червона рута», «Сезон любви» яха иллеш.

ХIанз ансамбла коллектив Iомадеш я «Хьо цаI мара» яха Чахкиев СаIида, «Алал сога» яха Плиев Мухьмад-СаIида дошах даьха иллеш.

Шоаш дIаходадь из дика гIулакх юкъагIдусаргдоацаш йоакхо ю кагийча наха. Шоаш деша бахача, шоашта метта хьаетта йатий нах Iомабу цар.

Т. МАГОМАДОВ.

Хьалха латтарашца нийсле

Пачхьалкхенга хьайбай продукци йохкара шоаш укх шера тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачешлара хьекар кхо ца деш къахьегаш ба республика хьайбаш леладераш. Кхаь беттен ах беттен итогаша хьахьоккхача тайпара дулхи, фуаши, шурси яккхара доккхий толамаш лоьхад Шелковской района хьайбаш леладераш. Советски Социалистически Республикай Союз хьаьь 50 шу дизара сийна районашта юкъе вержача яхье хьалха ба цу района хьайбаш леладераш. ДIадахача шерашца нийсдичи укх шера 37 процент дуккагIа дехкад цу района къахьегамхоша пачхьалкхенга дулха лаьрхIа хьайбаш, шура — 16 процент.

Веданен Советски районий боахамаша ханал хьалха кхоачашъяй пачхьалкхенга дулха лаьрхIа хьайбаш доххара ах шера план.

Хьайбай продукци яккхарая из йохкарап дика толамаш доахача районашца цхьана тIехьаюсаш районаш а я. Иштта Сунженски, Грозненски, Шаьла, кхыйолча районий хьайбаш леладераш дика тIехьабусаш ба хьайбай продукци яккхарай из йохкарап.

Масала, Сунженски района боахамаша кхоачашъяьяц пачхьалкхенга дулх, шура, фуаш доххара хьалхарча квартала план. Цхьаккха тайпара кувцамаш хиннадац цу районе апрель бетта а. Ах шера пачхьалкхенга дулх доххара план 38 процент, фуаш — 48 процент, шура — 79 процент мара кхоачашъяьян цу районе. ДIадахача шера хьалхарча квартале яьккха хинначул 18 процент кIезигагIа шура яьккхай цу района колхозашка укх шера хьалхарча квартале.

Пачхьалкхенга шурех фуаши доххара тIехьадусаш да Ачхой-Мартана района боахамаш а.

Хьалхарча квартале кIира кховбеча Iеттагара цар яьккха шура юкъера лаьрхIача 336 килограмм хилар. Эггара лохагIа хьоккхам ба из республике.

ДаьгIенашка доажадара доахан кийчдеш да хIанз эррига республике. ХIаьта тIехьадусача боахамий кулгалхойн специалистийн декхаркийла ба тIехьайисарца бувзам бола кхоачамбоацараш дIа а доахаш, укх шера план толамца кхоачашъяра хьайбашкара йоаккха продукци алсамъяккхар вIаштIехьдаккха.

Пачхьалкхенга хьайбай продукци йоххар алсамдаккхара лоархIаме резерв я продукце товарность лакхъяр. Белгалдаккха доагIа цхьадолча боахамашка шурийн фуийн товарность геттара лоха хилар. Нохч - ГIалгIай республика хьайбаш леладерий еррига торонаш я пачхьалкхенга хьайбай продукци йохкара ах шера планал совгIа социалистически декхараш а толамца кхоачашде. Эшар фул? Цу торонех бизза пайда эшар.

1972 шера 16 апреле пачхьалкхенга хьайбай продукци йохкара ах шера план кхоачашъярех йола

СВОДКА
(план проценташа)

районаш	хьайбаш	шура	фуаш
Ачхой-Мартана	78	40	54
Ведана	119	—	71
Грозненски	31	43	50
Гудермесски	58	50	81
МалгIабика	46	44	67
Надтеречни	51	46	74
Наьсарен	60	51	66
Наурски	33	55	66
Ножай-Юрта	71	—	63
Советски	100,0	—	47
Сунженски	38	39	48
Урус-Мартана	62	48	58
Шаьла	28	48	48
Шелковской	63	62	91
Грозный	—	58	—
Республике гIолла	49	46	53

Фу хьал долаш ях якаш

Укх шера цхьоагIача февраль арадаьннача «Сердало» газете тIа кепатеха яр «Памирера къахьий вай лоамашка» яха статья. Цу тIа дувцар Грозненски района «Советская Россия» колхоза лоамашка якаш кхаьч йола ях вай хьайбаш а ийца уж ебае лаккача лоамашка дIаяоцарах.

ДIадахача шера октябрь бетта йоелайр якаш вай республике. Цул тIеаьнгIа чакхдьинад дIаьла, шийла Iа. ХьатIIахкьчад бIаьстана дIайла, хоза денош. ТIайоалаш летт бун, тIа кийлад таьнашка. Цхьабаьгда якаш йолача лакхача лоамашка цхьацца йолча моттигашка хIанз а яр гIа. ХIаьта мишта я, фу хьал долаш а вай республика лоамашкарча Iэлаш хьалашка эггара хьалха Iа дахлаьяккха шоай. Республика Iелаша хьалаш якашта ноакъа де а дика да за бадам болаш дукха нах а хургба.

Дукха ха йоацаш якаш Iа доакхаш хийнийча деза хилар тха. Тхона тхьалхацца нахтта декхар дар якаша Iа миштта даьнхад хер, цар хьал тахкар.

Белгалдаккха доагIа, дерригача вай цхьанналъа чу а ца лоаьнаш, хьалоча тIехьагIа цхьанна а тайпа тIаьнлердар а доацаш якаш лей тIа бийсаш йоахаш хьеналга, Делкъар а цар баргаш еттаи лай кIалдаро доаш Iеаццдора шеашта.

ХIаьта а цаI юкъара ца йоалеш дика хьел долаш Iангара кьаной якаш, эррига могаш а я. Цул совгIа дика якаш а дегIа завенза а.

Укх шера яха езаш хиннача 7 кхаь ятай. Доьха Iаьсех цаI сиргIилг я. Хьалха яннача цхьанна дахь Iесиаг делар.

Тахкача гучадьлар из зулам Iалама хьалайца буезам болаш хинна доацилга. Кхача ако муIа Iоттарах хиллад из.

Якаш вай республике йола шу дала хIанз а гаьна да. Чом баьккхабац цар республика альпийски даьгIенашка кулеча тайп-тайпара состав йоача баьций. ХIанз а хоаш дац алкхарча земалееь Памир лоамашка хулачул дукхагIа вай лоамашка зула тIоедал а, йоахал а, альпийски даьгIенашкара буц а цар мишта лоргъя. Цудухьа хIанзарца санна тIайоагIача хана а, цар организме магаьгIа физиологически хувцамаш хул, вай республикерча доакана куле цамогараш царна кхет а кхетац. Яьцдола гIулакхаш тохкаш цахададаш гIеэшнам лоаттабе йоза якашта. Цу гIулакха бокка теркам бу Нохч-ГIалгIай Iаламантохкама ветеринарни станце. Ахка чакхдаьлча хоргда вай республика лоамаи хьелецка якаш лелеа мегаргъя е мегаргъяц.

Б. Дониев,
ветеринарни Iилмай кандидат.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ХЬАЖКIАШ КХЕЕЧА ХАНА

Доккхий декхараш да КПСС ЦК XXIV-ча съезде юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадьраш. Царех эггара лоархIамегIа дар да — шортта алат кхедари хьайбай продукце производство алсамъяккхар. Из проблема кхоачашъяра юкъе къаьстта моттиг дIалоац хьажкIай хьувкъам лакхбарои из культура дукхагIа дIаерои.

Дика хьалаш долаш я вай республика из культура кхеира. ДIадахача шерашка хьажкIай дикаха хьувкъам кхебора республика хьажкIаш леладераша. ХIара гектара тIара 70—80 центнер хьажкIаш чуэцар дикагIа болча звеньевойша. Цхьабакъда, укх тIехкхьарча хана боахамий кулгалхошен специалисташен боагIача тайпара теркам ца лоаттабарах лохбелар хьажкIай лоархIам, кIезигделар из культура юаш хинна кхаш. Цу тайпара хилийта йиш яц дIахо йодача хана. Цу гIулакха къаьстта теркам лоаттабе беза республика боахамий кулгалхоша, специалисташа. ХIана аьлча укх шера гураьхь дийна дукха алат доадир шелало. Из ее меттаоттадаран боахамаша лаьрхIача тайпара алат чудара план кхоачашъяран керттера дакъа лоацаргдар хьажкIаш я. Цудухьа хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 35—40 центнер хьажкIаш хилийтара къаьстта теркам тIабахийта беза республика хьажкIаш кхеераша. Дукха эшаргда хьатIайоалаш латтача хьажкIашта Iуиал. Керттерчох цаI да — хьажкIаш йийнача кхашка оасар дара хаинахь мехха бакхар. Маьхаш даха деза шозза е кхозза. ХьажкIай эIиргаш хьатIаювла 3—5 ди мара ца хисача хана баккIа беза хьагагIа боаккха махха. ШозлагIен кхозлагIен боаккхар, хьажкIай эIиргаша йиъ - кхоъ, пхиъ лордилг хийцача баккха беза. Иштта маккаш дахача чIоагIа пайдане да. ХIана аьлча дIайийна хьажкIаш 3—6 процент мара йоаш маккаша. Бакъда тIадувла оасар довр 80—85 процентага кхоач. Вай йийцачул дукхагIа лордилгаш аьлча махкаша зе де тарлу. ХьатIайоагIаш латтача хьажкIашта доаха маккаш дийнахьа даха деза, хIана аьлча малхо маьлхара йихьача маккаша кагьяш хьажкIаш. Бийсана дийнахьарчул шийлагIа хиларца хьажкIаш чIоагIлу, цудухьа маккаш доахача хана кагьяла тарлу уж. ХIаьта махка боаккхача агрегата сухал 5—6 километрал совгIа хила йиш яц.

ХьажкIаш кхейра балха процесса юкъе шерра механизаци йоаларо вIаштIехьдоалийт хьажкIаш лакхлуча хана мугIарашта юкъе керттIа обработка е. Механически обработкана нийсса дакъа лоац хьажкIай хьашта са йолча химически прополка а. Хоаш хила беза механизатораш маккаш дахчачул тIехьагIа хьажкIий алкхегара бархIнега кхаччалца лордилг хийцачул тIехьагIа мара химически обработка е йиш йоацилга, хIана аьлча цу боарамал лакхагIа хьатIаьнкараш техникас толхаю.

Шерра пайда эц боахамаша 2,4-Д яхача натриеви туха гербицидех. Гектара тIа тохаш йола из препарат 1,5—2 килограммал совгIа хила йиш яц.

Эффективность айяра хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 4—6 килограмм аммиачни селитра е ОП-7, ОП-10 яхача препаратаица кегае еза гербицидаш.

ТIоадал чIоагIа езаш культура я хьажкIаш. Вай республика Iалама хьалашка хин дехкача кхашка кхееш йолча хьажкIай хьувкъам хIара гектара тIа 90—100 центнерагех баьццара масса 600 — 800 центнерагех кхоач царна агротехника боккъонца дIадеххача тайпара тIехьоаш лоаттабича.

ХIара гектара тохаш долча зиена боараш 600—900 кубически метр хила беза. Цхьа метр кIоарга лаьттан тIоадал 70—80 процентага кхаччалца хуле хий ца йиллача дергдац кхай тIа.

Эггара хьалха тоха хий хьажкIашта 7—8 лордилг аьлча тохийлагIа — хьажкIашта хьоаса беча, кхозлагIа—зиза дича, диалагIа — хьажкIий буртиаг буэча хана тоха деза.

Хий теха дакъначул тIехьагIа хий Iоухаш хинна хаьрмаш тохкаде деза. Иштта балхаш чакхдаьхача дика хьувкъаргъя хьажкIаш.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министерства агроном.

ТАСС-а ФОТОИНФОРМАЦИ

Карагандински металлургически комбинатерча Социалистически Къахьегама Турпал Аттимбек Дарибаев керта латтача конвертерщикий бригада яхье йийхай «Запорожсталь» - мехка йоазам бола хьалхарча мартеновски пешка белат леладер Прокурин Ёгор керта латта коллектив. Украински коллегаша хьаийхаяр казахстански металлургаш дахьхайкарал.

Е. Прокуринна вIашагIкхета Запорожье вера А. Дарибаев. Балат леладераша вIаши болхтар опыт, дIахоьд кхаьц хьайбахь дагайоьлар, ДоттагIалац нийса йир.

СУРТА ТIА: доттагIалол воашаш турпалаш Е. Прокурин А. Дарибаев.

А. ЗАПАРА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЭСТОНСКИ ССР. Харьюски района С. М. Кирова цIерагIча колхоза — республика чкъьарий доахача боккхагIчарегIча боахама чкъьарий лувцараша толаме дIадоладьд ер шу. Шозза совгIа кхоачашъьяй хьалхарча квартала планови задания, хIаьта укх шера колхозо пачхьалкхенга дехкаргда 130 эзар центнерах совгIа чкъьарий.

Колхоза кошлика чу понагIо руза дахьад шийна шIасарча памалта юкъе республике хьалхара моттиг яьккхача «Пярнсия» яхача кемана.

СУРТА ТIА: колхоза чкъьарий лувцараш, «Пярнсия» кеманна членаш Тойво Рессар (хьалхарча плане), капитана гIонча Райн Лепп.

Ю. БЕЛИНСКЕИ,
П. КУЗНЕЦОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Азербайджански ССР. Ерригсоюзни ударни гIишло — Сумгаитски химически комбинат укх пятилетке яь яккха лаьрхIа а я, хIаьта шоазтхьа тайпа продукци арахецаргйолаш а я. Болх бе йолалургья минеральни удобренеш, дохьажа химикаташ, пластмассеи, синтетически хьоасен баккхара эша бедал, кхираш арахеца тIхо йоккха производство.

СУРТА ТIА: бензол даккхара йола установка — кастта хьаллара продукце лургья цо.

Ю. Раяева сурт.
ТАСС фотохроника.

ЗАВОДА ЮБИЛЕЙ

Къаьстта хӀоаргӀа дог гӀоьдуш-на деззир уьх шера ЦӀьоалагӀа вай Грозненски «Электроприбор» завода болхлоша. Шу даьхаь завода итт шу дизар. Заводера беррагӀча болхлой, гӀулакхарча маьха, инженерно - технически болхлой нах хьахаа тӀа йоакх «Электроприбор» завода итт шу дизарах сона йогӀаьна къега засчо-ш.

Итт шу йоакха юкъ яц... цхьа-йиттьэ шу лоацӀача хана дукха хувцалаш хиннад заводе. Уьх тӀехкьарча шераша паргӀата, сийрда цехий керда корпусаш хьалтьйй цига. ДегӀаенай болхлой массе, хьакхйаннаб баьха-дика инженерно-технически болхлой, специалисташ. Завод болх бе йолаьнача шера цига къахьегаш 70 болхло мара вацар, цу шера арахийцар 79 эзар сома маьха продукции мара яцар. Цхьан тайпара норманаш ручкаш мара дацар арахецаш хиннараш а.

ХӀанз заводе къахьегаш ма 2200 болхло, 352 инженерно-технически болхло. Цхьа бӀаь комсомолец чувоагӀаш йоакха комсомольски организаци я уккаьа. ДӀадахача итт шера арахецаш продукции 257-зза дегӀайаьй. Дикаьа шоръеннай цун ассортимент а.

Завода конструкторашна кийчьъеннча схемех хьаю РЭМ-300К, РЭМ-300М РЭМ-420-600 аха электрографически машинаш. Уж машинаш вай мехка меттел доазол арахьарча мехкашка а чӀоагӀа хоттаци дика дӀаязлаш я. Уж дӀяхкухьийт Болгаре, Германски Демократически Республике, кхыча мехкашка. Технически документаци тӀара копеш доахаш инженерно, технически болхлоша деш хиннача хелеча бьахех мукъабалайтаб цу машинаша итташ эзараш бола инженерно-технически болхлой. Цул совгӀа заводе хӀанз арахецаш да кхаь-диъ тайпара шарикови ручкаш. ХӀаьта уж дьахха арахецаш хиннарашта тара а дац!

Завода продукци дукъа доаппа хьаннай вай мехка а дунен халкъашта юкъарча а выставкашка. 1968 шера РЭМ-420-600, РЭМ-300К аха электрографически машинаш, электрофильмаш хилар ВДНХ выставке. Цига дикагӀбола моттигаш яр лацарах. 1969 шере Москве хиннача «Инполиграфмаш» яхача дунен халкъашта юкъерча выставке лакъа дьалар яр. ХӀаьта 1971 шера ГДР городе Лейпциге, Чехословаке городе Брно выставке хиннай из продукци. Цига а дика оценка елар цунна.

Завода болх тоабеча, продукци ассортимент шоръеча хьакаре къахьийгад завода рационализаторашна, изобретателашна. Цар кийча я ь производствана юкъе йихьай цхьайола чоалхане аппараташи процессаши, СССР изобретенена йолча пачхьалкхен Комитето цхьа сага-авторски свидетельство еннай. Заводе кийчъянь изобретенеш хаалкъа болхама юкъейадьярах цхьа миллиони 200 эзари сом пайда хиннаб. ДӀадахача итт шера рационализаторашна кийчъенча предложенеш пачхьалкхена 500 эзар сом пайда баьи.

Планированени экономически стимулированени кердача системагӀа завода коллектива болх бу пхи шу дизад. Цу юкъа дикаьа дахкъеннай производства экономически эффективность.

Хьалханна латта дахкараш толаш кхоачашдара яхье баьнача боахоша юкъе дукхагӀа худ коммунистически къахьегама ударник яхе сийлен цӀи лелаераш. ХӀанз из дӀа лелаеш ва цига 585 болхло, хӀаьта из цӀи кхаккара къовсам лоаттабеш ва 1670 болхло, инженерно - технически болхло.

Завода болхлоша дьахача къахьегама толаний лакха мах баьб правительствас. 1970 шера 220 Ленински Юбилейни медаль елар завода болхлошта. ХӀаьта бархӀлагӀа пятилетка дика чакхъяккхарах 23 болхлочоа, инженерно-технически болхлочоа елар орденаш, медалаш. Къахьегама Цӏеча Байракха орден еннай Яковлев Петр Абрамовича, Бровицкий Виктор Владимировича, Гребнева Нина Петровнана, кхычарна.

Шерра социалистически ахь йоаржавй завода болхлоша исслагӀа пятилетка план диъ шера кхоачашъяра. Цу яхье дакъа лоацаш ва 641 болхло. ХӀанзлехьа 3—5 бутт графикал хьалхабаьнна къахьегаш бе итташ болхлой. Царна юкъе ва наладчик нов. Литовченко, контролер нов. Ревякина, токараш ин. Васильев, Кондраков, слесараш ин. Ковалев, Пескишев, фрезеровщикаш ин. Касьянов, Фальчиков, Кучуков, Михайлов, кхы дукхабараш.

Старопромысловски районе лакагӀа лоархӀачарех я из предприяте. Массехк шера района сийлен доска тӀа я из. ХӀаьта завода цехашта юкъо хьадхара моттиг я лелаеш карара кара тела Ше байрах яккхай Гребнева Нина Петровна черте латтача коммунистически къахьегамо цӀи лелаеча шоллагӀча цеха коллектива.

Дика совгӀат кийчдир по ЦхьоалагӀча майнех завода итт шу дузача дезача деннех. Продукци дӀааххьийтара диъ бетта плая тӀехкхоачаш а еш, планал совгӀа завода болхлоша маьхалъаькхай 32 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Иштта толамаш доахача массаза а хьалхарча мугӀарашка латт баьха тӀа йоккха опыт йола къахьегама ветеранаш. Царех я штамповщица Чигирева Светлана, слесарь-сборщик Корнеев Виктор, наладчик Литовченко Александр, контролер Ревякина Вера, вокинхагӀвола мастер Дунаев Александр, кхы дукхабараш а. Завода итт шу дизарца дувзаденна 400 сага еннай памятни медалаш, ХӀаьта «къахьегама ветеран» яха цӀи еннай 30 болхлочоа. Иштта деддир заводчанаша шоай деза цӀей.

В. КОСТОЕВ.

Сурта тӀа: (аьрдехьара аьттехьа) ОТК контролер В. Ревякина, наладчик А. Литовченко; № 5 йолча цеха начальник А. Ашурилов.

ДикагӀдола пенгазет

«Грозэнерго» районни энергетически управлене предприятей пенгазеташта юкъе дикагӀа лоархӀачарех да № 2 йолча теплоэлектроцентрала «Энергетик» яха пенгазета. Дика кийчдаь, кӀоарга чулоацам болаш из хилар бахьан долаш даим газет дешарий безам чӀоагӀа тӀаувз цо. Теплоэлектроцентрала коллектива дахьа толамаш, кийсдена кхоачамбоацараш дувцаш хул цу тӀа кепаетта материалаш. Пенгазета тӀа хул социалистически яхь мишта лел, тӀаьйца декхараш мишта кхоачашду хьахьокхаш йола материалаш, спортивни хоамаш, энергетикаш мишта сала. Уьх тӀеххьарча хана дукха материалаш хул цу пенгазета тӀа СССР хьань 50 шу дизара хетань.

ШоллагӀа шу да электростанце радиогазета болх бу а. ХӀара бетта кхоалагӀча ерача дийнахь арадувл из. Радио гӀолла шоай балхах къамьлаш ду ТЭЦ-а, нехай кулгалхоша, хьалха латтарашеи новаторашеи. Цар редколлегей дикагӀбола членаш ба В. Голов, В. Кондратенко кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

КАГЕ ГӀБАРИЙ ВАХАР

Дукха ха йоацаш № 56 йолча школа октябрятай шолха цӀей дар. В. И. Ленин вай 102 шу дизара дӀа деэдеш царех дукхабараш пионерала бахар. ЦаӀ-ах бӀаь саг нийсача линейкагӀа латт школа коа. Уж кийча ба «Торжественни доп дала». ПӀаьхха йийкар аре. Селханарча октябрятана тӀехьа оал пионерски дувиа дешаш.

Дукхача хана дена кийча еш дар бераш цу денна. Хьехархой, комсомольций, пионерий повкъосталща сакъердаме а, дукха а бола бир цар. Къаьстта йоккха дегаойдал хул берашта дешарах кхувш хилара процент лаьха хилярах. Из де вӀаштӀеххьдаьицад оа дешаращца, харцахьа лелараш на къовсам лоаттаберий совета повкъосталца. Цу совете дакъа лоацаш ба октябрятай классий беррига командираш.

Нагахьа санна берех цхьанне моллагӀа а харцахьа леле, во деше из цу сахьате совета заседане вех. Цига дувц цун гӀулакхаш, тӀаккха решеня а йий из лаьрххӀа долча журнала тӀа дӀаязъю.

Атта дац дешархочоа иштта ше вийцачул тӀехьагӀа школьни «Ежика» тӀа шийн сурт бӀаргаго, е совето баьча хоаьах баьхкача дахьшна - кеаноицка вӀашагӀкхета. Цудухьа а хило тарлу хӀара дешархо дика дешара тӀаккувш, харцахьа ца лелаш хилар. Аьлча кхоачам ба юкхьанцарча классашка дешаш долча берий успеваемость уьх тӀеххьарча хана бӀаь процентага дӀакхачар.

Боккха теркам тӀабохийт школа цӀена хилийтара а. Цу гӀулакха кӀиран цкъаза рейдаш ю, шоашта хӀара классе хоаденнар журнала тӀа дӀаязду. ДикагӀа йола классаш цу гӀулакха лаьча стенгаш тӀа дӀаязъю.

Атта дац кагийча берашта октябрятски «бӀуне» дӀаязбала а. Цига дӀайийбу дисциплина дика ярш, дика дешараш. ХӀаьта цкъа дӀаязбеннача тӀехьагӀа цар Іомаду строе лекха ялеш, строах йола знанеш, кхыдараш.

ХӀанз кийчо еш да бераш фашистски Германи эшаяра цӀейна кагъадаха. Цей дездерга цар шоай шефаш - тӀемахой болча хьоашагӀа.

Уж мел дола гӀулакхаш санна лоархӀаш а дезаш а леладу берашна художественни самодеятельноста доакъошхоех вӀашагӀъеллача «Малхиц» яхача вокально - инструментальни ансамбла цара бувзамаш а.

Массехк доп ала деза «Алая гвоздика» яхача клубах. Цу клуба активисташа дукха материал гулъяьй шоай хьехархоех — Сийлахь - боккхача Даймехка тӀеча доакъошхоех. ХӀаьта гулъяьча материалах хоза стенд кийчъяй.

Уж еррига мероприятеш чакхйоахача берашта - октябряташта повкъостал ду цар боккхагӀа болча повкъосташа пионерашна.

М. РАШИДОВ.

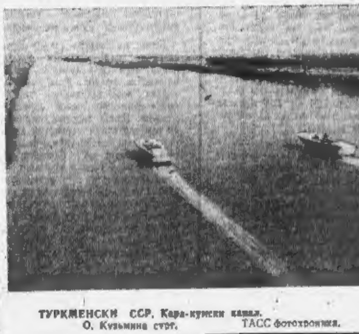

ТУРКМЕНСКИ ССР. Кара-кумски канал.
О. Кузьмина сурт.
ТАСС фотохроника.

ТВОРЧЕСКИ КАГИРХОЙ ХЬАЖАР

Нохч - ГӀалгӀай культура Министерстван, ВЛКСМ обкомон, Ерригроссийски театральни обществан уьх шера шоллагӀча мае денза пхоалагӀча мае кхаччалца чакхдоаккхаргда къонача актерашца театре беча балхен республика артистически кагирхой творчески толамийн хьажар.

Хьажара керттера декхар да артистически кагирхоща театрашна бу бола из хулъа тоабелга, къонача актерий творчески тераша гучайхар а дегӀайоалайр а.

Из хьажар да уьх шера театральни сезон дӀайолаенча деза кхайкадаьча Ерригсоюзни хьажара цхьа дакъа. Из хӀанз дена традиционни а хинна дӀаоттаргда. Цун итоцаш хӀера шин шера цкъаза ерзьа — уьх шера декабре дӀайолаьнчул тӀехьагӀа.

Республика хьажаре дакъа лоацаш я профессиональни театраш — М. Ю. Лермонтова цӀерагӀа ерсий, Нурадилов Ханпаший цӀерагӀа Нохч - ГӀалгӀайи драматически театраш, хӀаьта тхьаь итт шерага кхаччанла ха йола къона актераш: Г. Афанасьева, А. Кукин, В. Трахтенберг, Д. Арсамирзуев, А. Гайтукаев, З. Багалова, Т. Довлетмирзоева, З. Мииканиева, кхыбараш.

Цу актераша шерра творчески дакъа лоац уьх тайпарча спектаклешка, Г. Боровика «Мартика Грей, кхо минута», Б. Васильева «А зори здесь тихие», А. Алексина «Обратный адрес», Я. Брагинскен Э. Рязановен «Сослуживцы», «Лейлакъадрий бийса», Г. Лорка «Кровавая свадьба», П. Корнеля «Сид», О. Иеселнаиа «Ворда харцалехьа», А. Хамидова «Бож-Іаьла»...

Хьажар доача декошна къона актераш арахелаша вӀашагӀкхетаргӀа театрий специалиста кхайтта ца Іеш предприятешка, дахкарча денажа заведенешка, школашка.

Творчески кагирхой хинна ца Іеш республика беррагӀча кагирхой а шийй тайпара цӀей хургда хьажарах.

Ш.-Р. ПЛИЕВ.

Газета арахецара вошер арагӀа 9 мае.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Доазол дехьара

ФУД «НАТО ЕЛАКЪЕЖАЧАРА» КЪАЙЛАГӀА ДАР

Къилбаседа - атлантически блока канцелярешкен пропагандистски ведомствашкен бегаш бар хӀанз шерра дьоржа да. НАТО штаб - квартирен цул арахьен заседанешка яра къамьлаш де гӀерт мундира деррига чопилгаш дӀакъайла бола атлантически стратегаш, Европе «дика гӀулакхаш де лерхӀаш» из блок хилярах фунагӀа дьь а общественность тешае гӀерташ.

Пресс - конференцешка деча официальни къамьлашта юкъе дукха кхувл белаже хӀажаш, къакара, дукха кхе нафталина хьадж йоагӀа политически анекдоташ. Цу тӀехь лестам тел НАТО генеральни секретара Йозеф Лунсо. Хетаргахь ший бахьан доацаш дешар кхуча мехкашкара гӀулакхий английски министра Дуглас Хьюма Лунс цу посте оттавар уьх тайпара дувцар: «Дог гӀоздаккха безам бахьабо цо НАТО чу» Лунса дар гӀулакхаш, цхьаьа гучахьара фегаш хиле дӀа а оттиш, лийрхӀа мел хинанрел а тӀехдаьнна.

Де лерхӀараш Европе дика лоатахой гӀулакхаш оттадара дезза дуккал долаш йолча Къилбаседаатлантически блока агрессивни накъ кийчабаш НАТО балха «кердача стиле». Вашингтоне, Лондоне, Брюсселе Лунса дьаьча политически юмора лежурни ассортиментах хьалдиэача къамьлаша хьехьокх оттаьча атлантически конференцей чӀоагӀача дӀзонел из арахоалаш ца хилар. Хьалха а санна Европа кхоане цо лерхӀ «Малхбузен Малхбовлен блокий лараа тӀа тӀема политически вӀашдухьал латташ, Европа мехкашка американски салтий законагӀа хинна боагӀаш. Бакъда Европера хеташ хулпалуш я, фунагӀа дале а событеша теттара сиха беча повкъа тӀехьа ца лиса гӀерт Лунс а.

Йист ца хулаш йӀаьхха ха пьккхачул тӀехьагӀа кхерамален пхьаче гӀулакхаш леладарен деваргӀ Европа юкъарча совещание хьахьехьа дувиа сихвенна я из. Бакъда цу «гучудаьнараша» тешал ду, кӀаьла вьлча, НАТО генеральни секретарь бакъдараша гучаакъа товш ца хилара. Масала, Лондоне къамьал деш цо йоах, Советски Союз кхохкам дӀабалар лоаш яц, Европа юкъара совещани кийчъяра дуйкхача овгӀоний повкъа довлийта юхе а уш. Из дувцаш Лунса чӀоагӀа харцахьа беах деррига купел общественноста бовзаш бола из форум сихагӀа яра тӀехьа СССР ен кхыча социалистически мехкашен лоаттабу къовсам. Лунса Брюсселе дӀало дегӀайоалаю Европа юкъарча совещание хуйца йиш яц е «Европера политически ландшафт а» е кхаа баланса ше нийса хилар хьахьеккхача концепце ларда тӀа чӀоагӀъаь кхерамален йолаш йола системе а яха уйла. Хоаш ма дий, натовски деятелашта хетачох ше нийса хьахьенче из хилар.

НАТО пропагандистски гӀулакхашта кхы цхьаькха оагӀона а теркам тӀабохийт хӀанз Малхбузен Европа кепайоаззоно. Нидерландий кхыча мехкашкарча гӀулакхий министр волча хана «хӀамга Европа США-гахьара ший лоӀаме хилара» концепцена чӀоагӀа тӀехьа хилярах тӀара дӀахьекхавар Лунса. Къилбаседа-атлантически блоке керда пост лаьцана, цо сиха хийцар дар Малхбузен Европе США «къаьстта бокъонаш» йолаш хилара раьза хила цу организацие Малхбузен Европа доакъошхой тӀа а хьехаш. Бакъда уххаза дукха ха хьалда дена лоаш бац овеннал дехьарча кабинеташка оттаьча рецепташен хьехамашен яххача тайпара баха. Тамаш а-кх кхераварех ца магийтарен кхыкъна из хулпалой, кхыметтел из «кефдача тайпара дой а».

АПН.

«СЕДКЪА» ЯХА ПРОЕКТ

АстрономегӀа, хоаш да дукха ха хьалха дена дайна хӀоздаьнна седкъий вайна цкъаза гуш хилар. Вай бувцаргбола «седкъа» хӀанз а бовзаш, вай планета тӀа ба. ХӀаьта кӀезига ба цун «лир» бӀаргаго йиш йолаш. Аз юцар я «Рэнд корпорейшн» оалаш йолча цӀи хезача «уйлен резервуара чухь» оттаьа «седкъа» яха проект.

Из проект йолаш хилар хайр «Рэмпартс» яхача журнала апрель беттарча номер тӀа араьннача Энтони Руссой статьягӀа. Читатела дагадохийтаргда из Руссо «Рэнда» сотрудник хинна хилара Пентагона Вьетнамах йолча къайлагӀарча архивай къайленаш гучайоаххаш цо Даниэль Эллсберга повкъостал дарь хилара. Эллсберга дукъалара йоткъам ба из тигарах хӀанз уголовни бехктоккхаме эзав Руссо Федеральни судо.

«Рэмпартс тӀа» Руссос язду «Рэнд корпорейшне» болх беш волча хана цкъйна хайр «Седкъа яха проект — президент Кеннеди ве лаьрхӀа дашоа Ӏалла тоххаеш дара проект йолга, яхаш. Руссос дӀахо язду из проект, хӀаьта иштта цунна ювзаенна йолча документашка выводашк «тӀехкъайлагӀчул а тӀех» яха квалификацени штамп йолаш «Рэндерча» кӀезигача наха мар уж йяй ца ховцйа яр, яхаш.

Кеннеде седкъа моцагӀе а тубизоб, бакъха из Даллес вер хӀанз а гучадаьккхадаш.

М. СТУРУА, (АПН).

(Телеграфоца).

ЗУЛАМАШ ДАРА ТЕШАЛ ДЕРАШ

Нью-Йорке 20-ча урамагӀа я «Вьетнаме беча тӀема дукъалара ветеранаш» яха организаци. Американски эскаро Вьетнама кахъа дукъал зуламаш деш хилара дола дукха тешалаш гулкхьа цуйна юкъе дакъа лоацаш бераша. Къаьсттай уйла гӀоазаш да Къилбехьен Вьетнамера салташа дахкийта письмош.

Письмош тӀа дувц американски эскаре деморализаци лаккхуш я, бӀехача тӀема дукхагӀа дукъал бувл, яхаш. ТӀам тӀа бахийта эзараш бола салтий кхетаде баьннаб зуламерча авантюраси из дӀахо яхьацен дукхьал валарш бахен мара ца лахьаш хилар. Американски салтий теша болабенна Индокитаера патриотически болам вай ханарча эгтара кердагӀчех эгтара дукхагӀа нах боабергболчех геркаца а дӀабоаккхалургболцаш хиларах, хӀана аьлча из деррига халкъа болам боланза.

103-ча десантни бригада салтечо цхьан письмо тӀа аьлар: «Со хаьда дукхал ва тӀема». 23-ча полка 6-ча ротерча кхыча салтечо язду уйла йовца приказаш кхоачаш ца дарах эскаре гӀулакх деш бола дукха нах юкъарчал доацдаш болча шоай начальника боабаьб, яхаш. «Са гаргара доттагӀа тера теха вийнаб вехача сержанта, бакъда, сона гучадаьначох, — «цхьанне а цун ма мукӀарло де тигац...»

101-ча десантни дивизецара салтечо яздаь «ТӀом хьаллаца магац сона... Со тувлалу сай доттагӀий Вьетнаме мел боабаьб дагадехача. ХӀана? Из ховш дац».

Письмош тешал ду бехк - гунахь доаца граждански бола нах боабо приказаш американски эпсараша телаш хилара. Къаьстта «Хала» йола операцеш яра бахача нахаца геттара къиза хургбола наркоманаш ухийт.

Уьх тӀеххьарча хана американаша чӀоагӀагӀа дукхагӀча моттигашка бомбаш етташ хиларца дувзаденна Вьетнамера ухача американски салтий письмош тӀа белгалдоаккх, американски вертолеташи реактивни истребителашен маьрша бахача граждански болча наха бомбаш етташ хилар.

Бомбаш еттача юкъо хинначо американски пилото хоам бир; «Сентябрь бетта дуга дӀадийнача яхай тӀа, гамажаш йоажаеш бераш доахкача моттиге гӀалла самолетаца дӀаводар со. Вертолеташ тӀахьийдар берашта, йу сахьата дуга дийнача кхай тӀа хи тӀа лела дукхьал берий декъий мара хӀама дацар. Из дар цӀий Іодахийтар. Из дар нах боабар».

Вьетнаме йоашта хьаштдар леладеча американски салтий письмош тӀа дукха да бехк - гунахь доаца дукха нах къиза боабеш хилара дола тешалаш Вьетнамера тӀам американски кагирхошта ца безаш хилар хьахьокхаш бӀаьш долаш письмош да. Уж письмош Америка сакхеташ сомабоалаш хилар да.

(АПН- «Руде право»).

ХЬАННА ТӀАКХУВ ФБР?

Дукха ха йоацаш Эдгар Гувера ФБР (американски охранка) законодателашкара хьадийхар цун ведомства гӀулакхашта керда кхалъоажаль 336 миллион доллар сиззагӀа чӀоагӀделга. Цу хана-м Гувер лочкъаде гӀерташ а яцар уж доллараш кхы тайпа уйлаш йолаш бараша тӀаккхерга гӀоргдолга, хӀана аьлча уж зулите ше ФБР «керттера йоакхо» лоархӀакдаь.

США граждански вахара юкъе гӀертилга эгара ярагӀа йола общественни лоархӀамера проблема а хиле дӀаотт. Хьаэцаргда вай, масала, къайлагӀа лецувгӀалхеи кхы мел дола мича-фуд хьесилгаш цхьаккха а бокъо йоацаш хилар: ТӀаккхера хӀанз лелаю кампани ше ма ярра дукхьала я «саг я цун цӀа а, кхьахаташ а хӀамаш а бокъо йоацаш чухьежарех лоралра йолаш халкъа бокъон» хьакъехьа США конституцена юкъелихьача дизлагӀа толлаьчоа.

Хьалхарча юкъьга тамаш хет тӀаккхера накъаш бокъонца «къоастаданза» хилар, цецйоакх йоахараш бахьан долаш «дегабуам» бераша кӀайлена хувшаро: ФБР-е, масала, бокъонна ма ярра йола информаци гулъяьй 83 миллион граждашках, Пентагона — 25 миллионах, пачхьалкхен гӀулакхаш тӀерча нахьа лешашта йолча правительственни комиссе — 11 миллионах.

«Кхыметтел протеста маршашка цӀеккха дакъа ца лаьцараш а, — белгалдоакх «Нью-Йорк таймс», — радикальни къамьлаш ца даьраш а, цхьаьна тайпарча воинствени организацей членаш ца хиннараш а лог тийша хуле тамаш а эскара разведка даьча оакхалца шоай цӀерай цӀаккх а хинна ца хиларах. Берригаш а цхьатарра, долла хӀама чулоацаш зувш хиача кхы мел дар дӀадаьлца а, цхьа озабезам боацай, гӀалат доацаш, цхьа тийша бола кӀал боацаш мича Іа».

Пресса, масала, «либерал а-да лоархӀаш, дукхагӀа консерватор» лоархӀаш вола конгрессмен Хейл Боггс, правительства критика еш ва вьякха хезавац. Цхьабакъда Боггс — викални палате демократически дукхагӀбарий лидер ва, цу дукхьа республиканций конкурент а ва. Из долла хӀама теркалдиче цу тӀеххьарчарна чӀоагӀа лоархӀаме да президентски кормажаш дӀадолалуча хана цун «хӀама Іотоӏадеш» йола даинеш гулъяр. Лоацца аьлча, деш дола къамаьл правительственни наькъа раьза мел боацараш тӀаккхеро вьттув боаккхаш йолча политически шантажа хьакъехьа да. Цхьабакъда, из шантаж мел пайдана я къахьоаа Боггса ше даьча мукӀарало: «Сона тӀаккхувш ба аьнна алкха соге хоам бича кхоачам бар ФБР-а со кхеравара, кхерам — из да са оаз южаль бахьан».

ТӀемаи расизмаиен дукхьалара, демократически эргалонашта тӀехьара къовсамхой — тӀаккхувш йола керттера объекташ. Пентагонон ФБР-ои шоай агенташта еннача инструкцешка йоах «Вьетнаме США-с лелаеча гӀулакхашта, эскаре нах кхувлара, тӀема Іаьлашта, дукхьала еча демонстрацей, агитаце, пропаганда, хӀаьта иштта тийшача балхий хьакъехьа информацеш гулъянза ярган.

США тӀаккхера лелаеча антиконституционни, антидемократически кампане бакъду, ВӀашагӀкхийттача Штатай Іаьдалаш шоашта лаца могача кхаьчача законноста кӀалхардовла гӀерташ хилар.

Э. ЧЕПОРОВ. (АПН).

КАСТТА! КАСТТА!

ХЬАЖАЛАШ

РЕСПУБЛИКАН ГРОЗНЕН ЭКРАНАШ ТӀА АРАДАРГДОЛЧА КЕРДАЧА ХУДОЖЕСТВЕННИ

ФИЛЬМАШКА

«Ференц Лист» шин серех латт. Цхьана хьадаьд «Ленфильмас» (СССР) «Мафильма» (Венгри) киностуденца.

«Семирамида бешамаш». Хьадаьд «Грузия-фильм» киностуде.

«КӀай королева бода». Хьадаьд «Ленфильма» киностуде.

«Республика доалахье» шин серех латт. Хьадаьд М. Горьки цӀерагӀча берашта кагирхоша фильмай Центральни студе.

ЧЕЧИНГКИНОПРОКАТ.

ХОАМ

Консерваш чулакха вай мехка хьаль Іоакъа бинкаш хьада боарам а боацаш дӀачуяйю Нохч-ГӀалгӀай АССР потребительски кооперацие еррига продовольственни тикошка приемки пункташка.

Шоашкара яьсса Іоакъа бинкаш дӀачуле, промышленноста чӀоагӀа эшаш я уж.

Респотребсоюз.

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, хьаьда лостам боацаш гӀаьхкьача боараже мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гӀолла 20—25, Грозне 22—24 градус йӀовхал йолаш хила а тарлу. 6 маера 9 мае кхаччалца хувцалуш морхаш а йолаш, хьалхарча юкъагӀа кагнагахьа догӀа а делхаш, вокх юхейисача хана доадина йоачаи а йоацаш, цьаппайолча моттигашка догӀа а делхаш, хьаьда лостам боацаш гӀаьхкьача боараже мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 6—11, деношка, хьалхарча юкъагӀа 15—20 вокх юхейисача хана 16—23 градус йӀовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина урам, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора вад. — 3-30-11; белгалхойна секретара — 3-34-39; партийни ваххара, культурен отделий — 3-81-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехаьий отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни и культуры — 3-81-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02144. Заказ № 3086.